

merak et

Sayı: 26 / Şubat 2018

Üç Harfli Büyü:
AŞK

Harika Çocuklar

Tolga Gümüşay ile

HİÇ KİMSENİN KENTİ

merak et

BU SAYIDA

4

Geçmişe Bir Mektup: Birak Üzölsünler

11

Üç Harfli Büyü: Aşk

18

Sivil Toplum Diyaloğı

27

Tolga Gümüşay ile Hiç Kimsenin Kenti

36

Doğı Asya'daki Kardeş Ülke Güney Kore

40

Harika Çocuklar

52

Afife Batur ile Vedad Tek'in İzinde

65

Seyahatin Fon Müziğı

EDİTÖRDEN

■ Azade Aslan

Merhaba,

Bu sayıda yine geniş zamanlarda ve uçsuz bucaksız bir mekanda keşif yolculuklarına çıkacağız. Çizer Özge Samancı ile geçmişe mektuplar yazıp, Sivil Toplum Diyalogu ile gelecek için hayaller kuracağız.

Yazar Tolga Gümüşay, herkesin sahiplendiği ama hiç kimsenin olmayan bir İstanbul'da gezdirecek bizi. Ardından mimar Afife Batur'un rehberliğinde, Cumhuriyet dönemi mimarisinin sembol isimlerinden Vedat Tek'in İstanbul'a bıraktığı mirasın izini süreceğiz. Gezgin dostlar Yiğit ve Eren'se, gezegenin diğer ucuna, Güney Kore'ye götürecek bizi.

Şubat ayı, Sevgililer Günü'nün de habercisi. 14 Şubat tarihi, kimileri için bir pazarlama mucizesi, kimileri için ölümsüz bir duygunun yüceltilmesi... Öyle ya da böyle, bu ay gündemimize girecek bu özel gün vesilesiyle, aşkı masaya yatırdık. Ona bir bilim insanının, bir araştırmamanın, bir tarihçinin gözüyle baktık.

Bu sayımızda müziğe de bolca yer var. Önce, Dünya Sahnelerinde Genç Müzisyenler projesiyle gündeme gelen yeni "Harika Çocuklar"ımızla tanışacağız. Onların notaların kanatlarında açıldıkları sınırlar ötesi yolculuğa ortak olacağız. Ardından seyahatin fon müziğinin peşine düşeceğiz. Arjantin'in tangosu, Brezilya'nın sambası, Küba'nın rumbası, Senegal'in Mblax'ı ya da Mali'nin Sahra Blues'u... Dünyayı, dünya müzikleriyle dolaşacağız.

Keyifli yolculuklar...

KÜNYE

YAYIN KURULU:

MURAT TOY, VEDAT ATASOY,
KEREM EMRE BERK, YILDIZ KÖSE

EDİTÖR:

AZADE ASLAN

GRAFİK TASARIM:

EVREN BERK

merak et

ADRES: GÜMÜŞSUYU MAHALLESİ OSMANLI SOKAK
NO 18/6 TAKSİM BEYOĞLU İSTANBUL

TELEFON: 0212 293 50 43 FAKS: 0212 293 50 21

WEB SİTESİ: www.sarkuteri.com.tr

f /sarkuteriproduksiyon

GEÇMİŞE MEKTUP: **BIRAK** ÜZÜLSÜNLER

Röportaj: Merve Müzeyyen Damcı

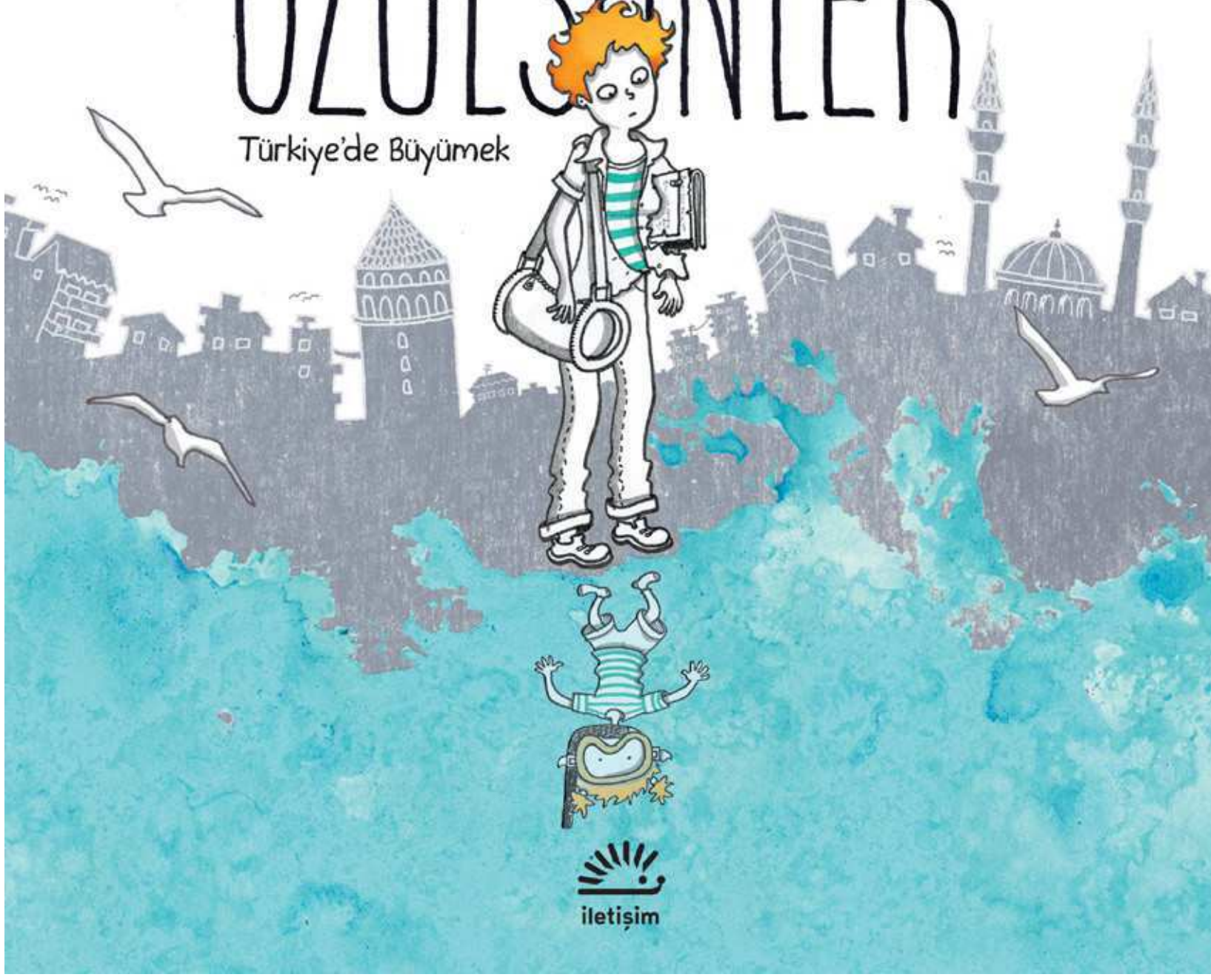
Fotoğraflar: Özge Samancı, Hartwig Klappert

Özge Samancı, İzmir’de başlayıp Chicago’ya uzanan bir serüvenin kahramanı. Samancı, İletişim Yayınları’ndan çıkan otobiyografik grafik romanı “Bırak Üzülsünler: Türkiye’de Büyümek” ile bizi 80’ler ve 90’lar Türkiyesine götürüyor. Çocukluktan yetişkinliğe geçen süreçte yaşadığı zorlukları mizahi bir dille anlatan Samancı, bir nevi geçmiş zaman seyyahlığına soyunarak, küçük bir kız çocuğunun yetişkinler dünyasında verdiği mücadeyi, samimi bir anlatımla resmederek kalbimize dokunuyor.

Özge Samancı

BIRAK ÜZÜLSÜNLER

Türkiye'de Büyümek

Kitabın tamamını okudum, gerçekten çok akıcı ve etkileyici bir üslubun var. Çok güldüğüm yerler de oldu, üzüldüğüm de. Türkiye’de birey olmanın, çocuk olmanın, kadın olmanın ne kadar zor olduğunu düşündüm. Seni bu hikayeleri anlatmaya ne itti?

Kitap bir karar veya gücün itmesi ile ortaya çıkmadı. Süreç içinde belirdi. Bir arkadaşım için doğum günü hediyesi olarak boş bir defteri çizimlerle doldurmuştum. 15 yıl önceydi. Annemle ilgili anılarımı çizmiştim. Defterin fotokopisinin elden ele arkadaşlar arasında yayılmasıyla, yaşanmış hikayelerin gücünü keşfettim. O dönem aramızda epey bir muhabbet konusu olmuştu. O çalakalem çizilmiş defteri okuyan arkadaşlar, arkadaşların arkadaşları gelip, önce bir sarılıp öpüp, sonra kendi anılarını anlatıyordu. O gün bugündür kafamda böyle bir kitap yapma fikri vardı.

Çoğunluğun düşündüğü/yaşadığı gibi düşünmediğin/yaşamadığın için kendini yalnız hissettiğin o ilk an hangisiydi?

Anaokulundayken bir köşede oturup sınıf arkadaşlarımı izlediğimi hatırlıyorum. Oyunlara ve oradaki hayata dışarıdan bakıyordum. Uzaklı gibiydim. Anaokulu raporuma “sessiz, sakin, uyumlu bir çocuktur” yazmışlar. Belli ki sorun çıkarmıyordum ama kimi zaman sınıf arkadaşlarımla tartıştıkları şeyleri aklım almıyordu. Mesela çocuklar bloklarla sahne yapmışlardı. Çocuklardan birisi çıkıp Ajda Pekkan, diğerleri de arkada vokalist olmuştu. “Aman Petrol”ü söylediler. Tek seyirci de bendim. Sonra vokalistlerle Ajda Pekkan arasında kavga çıktı, herkes Ajda Pekkan olmak istiyordu. Ben öylece oturup kavgayı izledim.

Ailemden para almak ağır geliyordu. Lise öğrencilerine evlerinde özel ders vermeye başladım. Her hafta beş ayrı öğrenciye ders veriyordum.

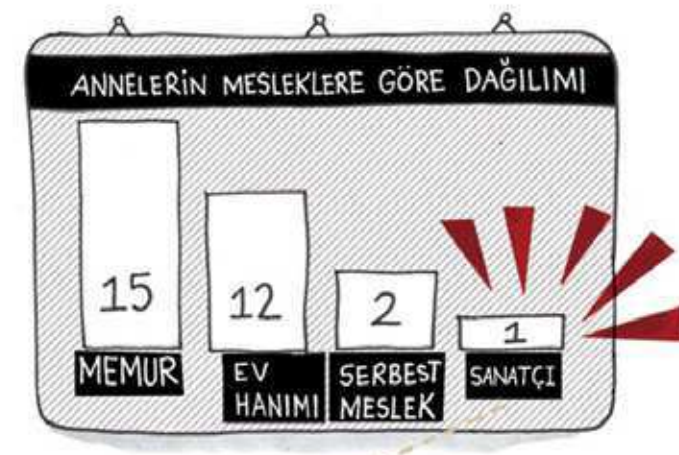
Kitabındaki en hoş anılarından biri de masalcı öğretmen bölümüydü. O olay nasıl gelişti? Ablanın masal anlatan matematik öğretmeni, kitabını okuma imkanı buldu mu?

Okul büyülü bir yerdi ve her fırsatta okula gitmek istiyordum. Ablam her gün okuldan geldikten sonra bana günün özetini veriyordu. Giysi dolabımızın üzerine tebeşirle yazıyorduk. Orası bizim tahtamızdı. Zaten büyülü olan okul kafamda iyice büyüyor, allı pullu bir hal alıyordu. Ablamın öğretmeni muhteşem bir insandı. Ne yazık ki hayatta değil. Okuldan sonra ablam ve sınıf arkadaşları bazen toplanıp evine ziyarete giderlerdi. Ben de ablamın yancısı olarak katılırdım. Eşi bize çay yapardı. Çok güldüğümüzü hatırlıyorum.

Kitapta ders gibi bir cümle geçiyor. “İnsan ayıpladığı şeyi yapmadan ölmezmiş.”

Bu cümleyi ilk duyduğumda kafamda yer etti. Çünkü mizahın içinde bazen biraz acımasızlık ve yargılama var. Benim kafama üniversite yıllarında dank etti. Hikayesini kitapta anlatıyorum.

Sınıfımızın duvarında bir grafik vardı. Bu grafik annelerimizin ne iş yaptığını gösteriyordu.

Bakmaya doyamadığım bu rengârenk tabloda içimizden birinin annesinin sanatçı olduğu yazıyordu.

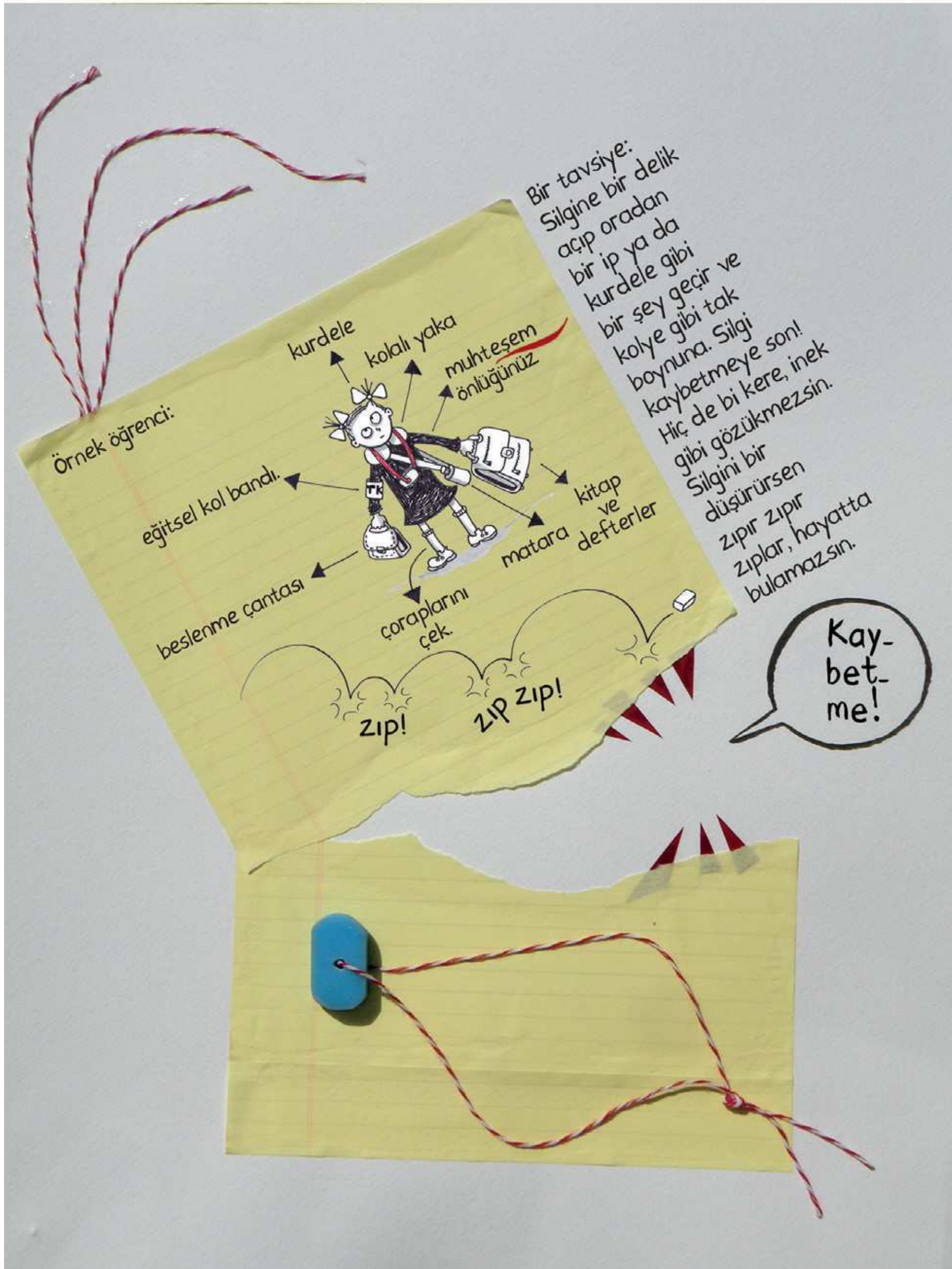
Dayanamayıp kimin annesinin sanatçı olduğunu Hediye Harikatepe'ye sorduk. Uzaklara bakarak şöyle dedi:

O kendisini bilir! Sizi ilgilendirmez.

Çocukluğumuza dair sarı saman kağıtlarını anımsıyorum, sen çocukken kağıt ve kalemlerle nasıl bir ilişki kurmuştun?

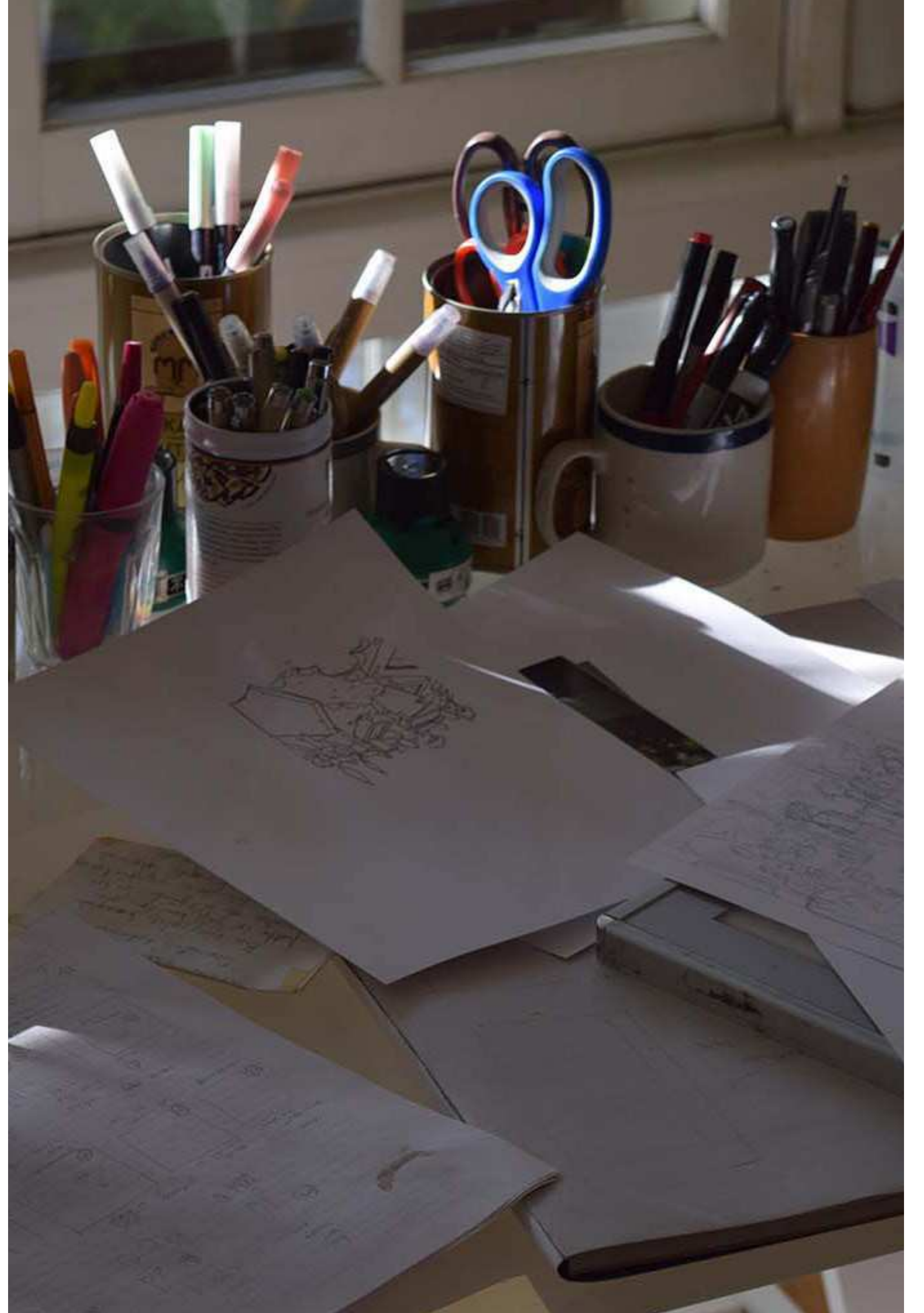
Saman kağıtlarıyla derin bir bağım vardı. Hem sever, hem de sinir olurdum. Beyaz pastelle çizebilirdik, kağıt sarı olduğu için beyaz çizgi görünürdü. Ama kurşun kalem çizgisini silmeye kalkınca hemen yırtılır, buruşurdu. Bunlar babamın okuldan getirdiği teksir kağıtlarıydı. Arkasında ispirto ile basılmış mor, teknik çizimler olurdu. Biz şanslıydık. 80'lerin başında her evde kağıt ve boya kalemi bulunmazdı. Bizde teksir kağıdı ve kalem boldu. Gelen, hediye olarak ya Ülker, Nestle çikolata ya da boya kalemi getirirdi. En çok keçeli kalemi severdik. Kapaklarını açık unuttuğumuz için hemen biterdi. Sonra içine kolonya doldururduk ve boya her yere akardı. Tam rezalet. Ablamla saatlerce çizerdik. Benim çizimlerim ablamın çizimlerinin kötü kopyalarıydı. O teksir kağıtlarından oluşan anaokulu dosyam hâlâ duruyor. Hiç çizer olacakmışım gibi görünmüyordu. Zor ayakta duran, titrek çöpten adamlarla doluydu. Anaokulu dosyam çizer olmanın yetenekle çok da ilgisi olmadığının kanıtı bence. Zaman ayıran herkes çizer olabilir. Üç ay boyunca her gün üç saat çizim yaparsanız, sihirli değnek değmiş gibi olur.

**189 sayfalık bir çalışma var ortada.
Geçmişten bugüne taşıdığın bunca anıyı nasıl
biriktirip de bir grafik romana taşıyabildin?**

Herkesin bir hazinesi var. Kimisi hızlı koşar, kimisi güzel dans eder. Benimkisi de hafızam. Uzak geçmişi çok iyi hatırlayabiliyorum. Kafamda geçmişte bir zamana gidip o kafamdaki resmin içinde dolanabiliyorum. Bunu biraz anneme borçluyum. Annem de geçmişti detaylı hatırlar ve çok komiktir. Güzel ve canlı anlatır. Küçükken yemeklerden sonra anılarını anlatması için ablamla anneme yalvarırdık. Masal yerine anıların anlatıldığı bir ailede büyüdüm. Bu da geçmişti sürekli ziyaret etmek gibi bir alışkanlık oldu. Olayları kafamda tekrar tekrar yaşadığım için unutmuyorum herhalde. Anekdöt anlatmayı da dinlemeyi de severim. Çocukluk en popüler konulardan biri. Benimle vakit geçiren arkadaşlarım çocukluklarını hatırlamaya başlıyor. Aslında hiçbirimiz tamamen unutmuyoruz. Sadece yıllar içinde o anıya giden patika kayboluyor. Doğru soruyu sorduğumuzda ya da ipucunu verdiğimizde, kolyeye takılı boncuklar gibi arka arkaya hatırlıyoruz. Hatırladığım anekdotları not aldığım bir google dokümanım var. Dijital olmasının sebebi, nerede olursam olayım güncelleyebiliyorum. Yeni bir şey hatırlayınca üşenmeyip yazıyorum. Olur da üşenirsem kayboluyor. O da çok acı veriyor. Çok güzel bir şey hatırlamıştım, neydi o diye hayıflanıyorum.

Kitabın her bölümünde kendi içinde farklı hikayeler bulunuyor. Bunları çizerken en keyif aldığın an hangisiydi?

Kendi icat ettiğim teknikler, alışagelmedik malzemeler ve kolay yöntemler kullandım. Kitabın yapımında baharatlarla arka arkaya plan boyaması, tarih damgasıyla vura vura karakter çizme, teyzemin eski kolyelerinin parçalarıyla süslediğim dansöz gibi icatlar heyecan verdi. Bir dolu tuhaf malzeme kullandım. Örneğin kapaktaki denizi ekmekle boyadım.

Kitap fikrinin ilk aklına düştüğü andan itibaren baskıya girdiği sürece kadar geçen zaman nasıl bir süreçti? Bir dil oluşturmak, bir hikaye kurgusu yaratmak zor oldu mu?

Bu kitap kafamda 15 yıldır var. Bir şekilde uzun süre cesaret edip başlayamadım. Kitabı aktif olarak yapma sürecim 5 yıl. Bunun 2 yılı hikayeyi kurmak için, 2 yılı da çizmek için, 1 yılı da kitabın sırasını beklemesi şeklinde geçti. Kitabı 6 kere yeniden yazdım. Delirme ve vazgeçme noktasına çok geldim. Editörüm sürekli hikayeyi Türkiye’de yaşamayan okuyucu için yazdığımı hatırlattı. O yüzden Türkiye’de yaşayan insanlara gün gibi aşikâr olan bazı kültürel ve tarihsel bilgileri didaktik olmadan açıklamam gerekti. Onlara yer açmak için de bazı anekdotlar kitaba giremedi. Zaten o yüzden de hikayeyi yazmak iki yılı buldu.

Sonra arka sıraya ilerledi. İşler iyice tuhaflaştı.

Çok uslu ve çalışkan bir çocuk.

Tam o anda Hediye Harikatepe, Damla’ya döndü:

Çalışmanla ilgili bugüne kadar nasıl geri dönüşler aldın?

ABD’de kitap tanıtım turuna çıktığımda veya Berlin Edebiyat Festivali’nde, okuyucularla yüz yüze konuşma fırsatım oldu. Bu enerjisi yüksek, bol gülüşmeli konuşmalar içinde kitabın yapım süreci, bizi anlatmanın zorluğu gibi konuları konuştuk. Kitap çıktığından beri pek çok e-posta alıyorum. Kitap önce ABD’de çıktığı için ilk tepkiler Amerikalı okuyuculardan ve İngilizce bilen Türkiyeli okuyuculardan geldi. Kitabın anlatım biçiminden olsa gerek, kimi okuyucular, kendi hayatlarında tanık oldukları ya da kendileriyle birebir örtüşen deneyimleri, kimi okurlar da teşekkür etmek için yazdılar. Bunlar bir hayli uzun e-postalardı. Türkiye’deki eğitim sistemi, adı sanı bilinen üniversiteye girme baskısı, insanları anlamsız bir hayat yaşamaya itiyor. O yüzden sebep olduğu yara çok derin. Kitap başka dillere çevrildikçe kitabın başka yönlerine odaklanan e-postalar gelmeye başladı. Şimdilik kitap Korece, Hollandaca, Türkçe ve İtalyanca dillerinde okunabiliyor.

Türkiye’de çizgi roman, ağırlıklı olarak erkeklerin egemen olduğu bir sektör. Bu konuda ABD ve Türkiye’yi kıyaslarsan nasıl bir portre ortaya çıkıyor?

Çizgi romandan öte, Türkiye’de mizah dergileri erkeklerin egemen olduğu bir sektör. İş, kadınların “hadi çizzer olayım” demesine bakmıyor. Kadına karşı olan, aileden politikacısına kadar nasıl oturması, nasıl kalkması gerektiğini dayatan, kucağına çocuğu atıp kaçan, dünyasını sınırlandıran koca bir sistemin ortasındayız. Mizahın dili de yıllar içinde erkek egemen bir hal almış, içimize işlemiş. Aslında çizzen kadın çok var ama dergilere çizmiyorlar. Animasyon sektöründeler, illüstrasyon veya tasarım yapıyorlar. Mizah dergisi dünyasına giremiyorlar ya da girmek istemiyorlar. ABD’de Marvel, DC gibi ana akım çizgi roman stüdyolarında erkek egemen bir durum vardır diye tahmin ediyorum. Yanılıyor olabilirim ama bağımsız çizgi kitaplarda öyle bir fark yok. Yani bir çizgi roman etkinliğine gittiğinizde, masalarda eşit dağılım var. ABD’de hikaye ve çizgi, mizah türlerinde de bizde olandan daha geniş yelpazede işler var.

İyi bir çizzer ve hikaye anlatıcısı olmanın yolu sence nereden geçiyor?

Yazmaktan, çizmekten ve bunu hayat boyu yapmaktan geçiyor. Yani uzun süre yemek yemeyince elimiz ayağımız titriyor ya, çizmeyince insanın elinin ya da iğnin titremesi gerekiyor.

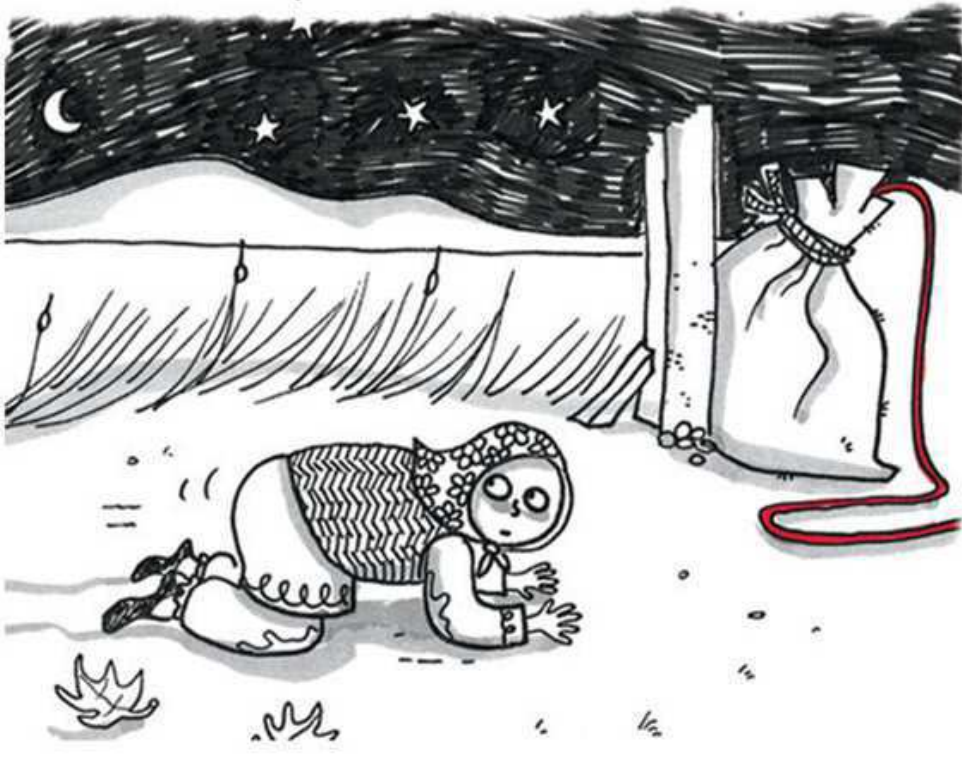
Otobiyografik bir grafik roman olarak İran İslam Devrimi ile değişen hayatların anlatıldığı Persepolis romanı var. Türkiye’de ve dünyada otobiyografik grafik romanlara örnek gösterilebilecek başka eserler var mı?

Otobiyografik grafik roman Amerikan edebiyatında yerleşmiş bir tür. Aklıma gelen örnekler arasında Maus (Art Spiegelman), Blankets (Craig Thompson), One Hundred Demons (Lynda Barry), Fun Home (Alison Bechdel), Can’t We Talk About Something More Pleasant (Roz Chast) var.

Şimdiye kadar seni en çok hangi yazar ve çizzerlerin çalışmaları heyecanlandırdı?

Lynda Barry’nin işlerini ve hayatta var olma biçimini muhteşem buluyorum. Türkiye’de tanınan bir çizzer değil. Dahi bir insan olmasına rağmen hayattaki alçakgönüllü duruşu çok etkileyici. Herkesin çizzer, herkesin hikaye anlatıcısı olduğuna inanıyor. Çizemeyen ya da uzun yıllardır çizmemiş insanların çizgisinin daha canlı ve eşi benzeri bulunmaz olduğunu düşünüyor. Fransız çizzer Sempe’nin çocukluğumdan beri hayranıyım. Chris Ware, Alison Bechdel, Gabrielle Bell, David Mazzucchelli, Marjane Satrapi, İlban Ertem, Uğur Gürsoy, Roz Chast, Piyale Madra, Cem Dinlenmiş, Dan Zettwoch, Joann Sfar, Nicolas Mahler, Maira Kalman diğer ilham verici bulduğum çizzerler. Mutlaka sevdiğim, ilham aldığım başka çizzerler de var. Şimdilik ilk aklıma gelenler bunlar...

Ne var ki kahraman Fatma,
geceleyin gizlice köprü’nün
altına sızıyor...

...çuvalın iplerini
dişleriyle kemiriyor...

Bu uzun füyeyin ucu
Yunan kumandanın karargâhındaydı.

...ve dinamitleri nehre atıyordu.

Fatma’yı oynayan çocuk ahşap zemin üzerinde sürünüyordu. Ay, nehir, köprü... hepsini biz zihnimizde canlandırıyorduk.

Yunanlar, Fatma'yı yakalayıp
Yunan kumandanının karargâhına
getirdi.

Fatma gerçeği haykırınca...

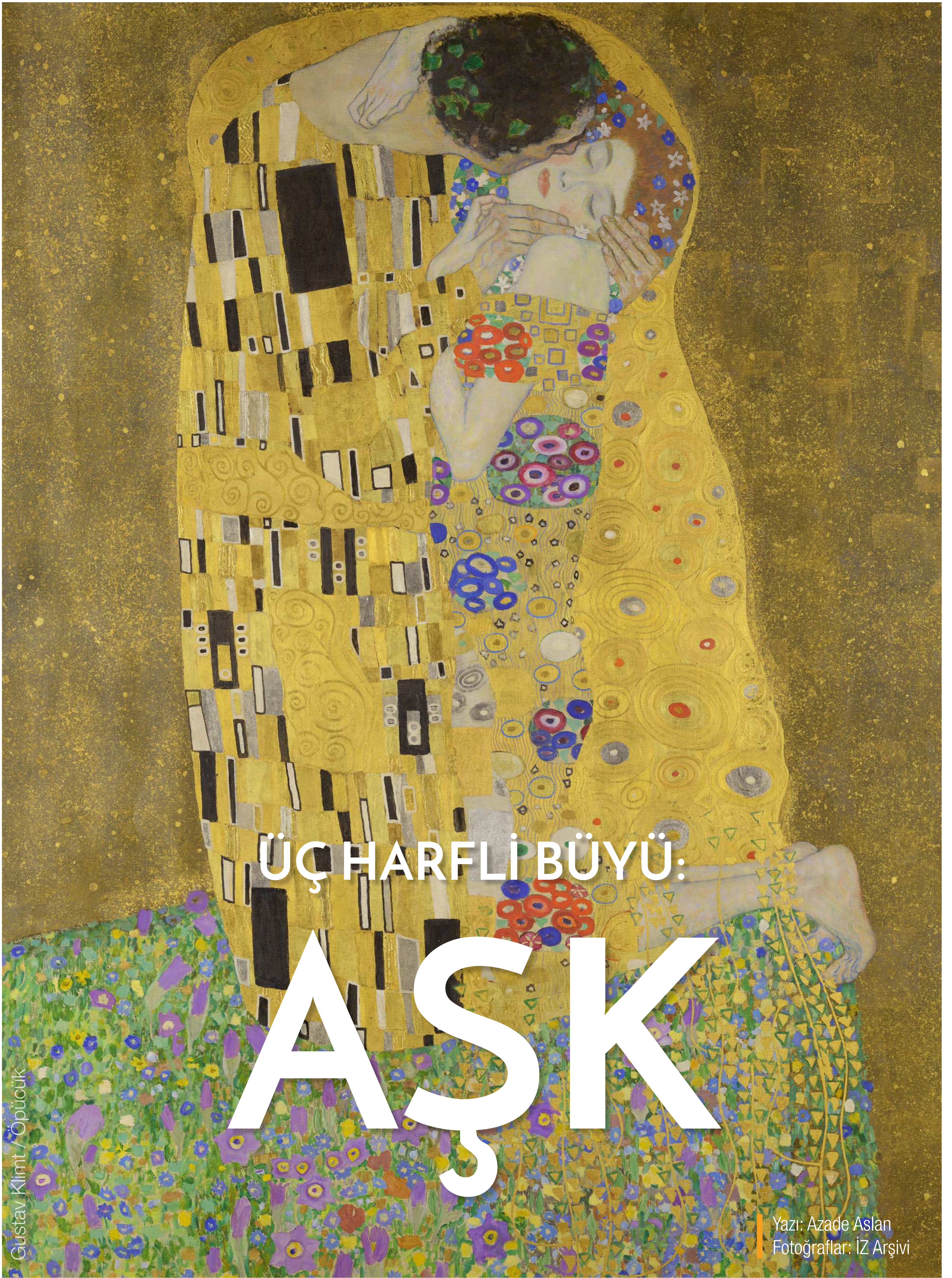
Yakında yeni bir proje var mı? Seni merak edenler çalışmalarını hangi mecralardan takip edebilirler?

Yeni çizgi kitabımın ismi Not Here but Everywhere (Burada Değil ama Her Yerde). Bitirmek kaç yıl alacak bilmiyorum. Bir yandan Northwestern Üniversitesi'nde etkileşimli sanat üzerine çalıştığım için işler yavaş geliyor. Ders vermek, sergilere iş taşımak derken kitap bazen aylarca bekliyor. İlgililer, etkileşimli işlerimi www.ozgesamanci.com sitesinden, çizgi işlerimi ise www.ordinarycomics.com sitesinden takip edebilirler. Kitap ile ilgili haberlere ve gelişmelere de www.daretodisappoint.com sitesinden ulaşabilirler. ■

Özge Samancı kimdir?

1975 İzmir doğumlu. Çizer ve elektronik medya sanatçısı; Chicago'da yaşıyor. Northwestern Üniversitesi Sinema Televizyon Bölümü'nde öğretim üyesi. Samancı'nın çalışmaları Asya, Avrupa, Kuzey ve Güney Amerika, Avustralya'da çeşitli sergi ve sanat galerilerinde yer aldı. Otobiyografik grafik romanı Dare to Disappoint: Growing Up in Turkey (Bırak Üzölsünler: Türkiye'de Büyümek) Amerika Birleşik Devletleri'nde Farrar Straus Giroux Yayınevi tarafından 2015'te yayımlandı ve 2016 yılında New York Book Show'da ödül aldı. Samancı'nın çizimleri Türkiye'de Lemn, Milliyet Sanat, Altyazı dergilerinde, yurtdışında Slate, The Huffington Post, Guernica ve Rumpus'ta yayımlandı.

14 Şubat Sevgililer Günü, aşkın hatırlandığı, kutlandığı,
konuşulduğu, yaşandığı bir tarih.

Belki bir pazarlama hamlesi, belki naif bir coşku...

Gelin kalpli çikolataların, her yanı saran pembe ilan sayfalarının,
bu güne özel kampanyaların ötesine geçelim. Aşka yakından,
derinden, içeriden bakalım.

Ferhat ile Şirin, Kerem ile Aslı, Romeo ve Jülyet... Aşk hikayelerini bilirsiniz. Peki ya Aşk'ın hikayesini? Bedeni ve ruhu ele geçiren bu içinden çıkılmaz duygu, bir mucizeden öte nedir? Nerededir? Neye benzer? Aşk gözle görülmez diyenlerdenseniz, başka bir yüzyıla aitsiniz. Bugün aşk, görülen, incelenen, şiddeti ölçülebilen bir kimyasal olayın adı.

Tıbbi göre aşkın sorumlusu, feromon hormonu. Adeta kokusu olmayan bir parfüm olan feromon, her insanda farklı.

Bilim ve aşk, iki karşıt kavram gibi görünebilir. Aşk sıcak, karmaşık ve gizemli; bilim soğuk, analitik ve nesneldir. Bilim adamlarının, aşkı yüzyıllar boyu filozoflara bırakmalarının nedeni, belki de budur. Ancak son yıllarda, psikoloji ve nörokimya gibi uygulamalı bilimlerde, insan cazibesine ve romantik aşka yönelik büyük bir ilgi var.

Dr. Sabri Derman – Nörofizyolog

Biyolojik bakımdan aşk, bir insanın başka bir insana büyük bir istekle, arzuyla takılması, ona bağlanması, onu elde etmek istemesi, onu elde etmesi ile ilgili pek çok karmaşık duygu ve sürecin iç içe geçmesinden oluşur.

Feromonlar bizim burnumuzun içindeki ve pek çok hayvanın burnunda veya kafasındaki organlarda bulunan bir algılayıcı, bir reseptörle bağlanan özel kimyasal maddeler. Aslında normal kokusu olan veya bizim koku duygusuyla algıladığımız maddeler değil, yani feromon parfüm gibi değil.

Dr. Sabri Derman – Nörofizyolog

İnsanın vücudunda çok önemli fiziksel ve duygusal tepkiler yaratan birtakım kimyasallar var. Bunların başında da “dopamin” denen sinirler arası iletişimi sağlayan kimyasallar geliyor. Buna tıpta “nöro transmitter” deniyor. Bir de “norepinefrin” denen bir kimyasal var. Bu da vücutla beyin arasındaki birtakım davranışların düzenlenmesinde rol oynuyor.

Aşkta rolü olduğunu düşündüğümüz başka bir madde ise “serotonin” maddesidir. Yemek yemek, su içmek, uyku, duygu durumumuz gibi birbirinden farklı, fakat birbiriyle ilintili fonksiyonların kontrol edilmesinde etkilidir. Aşık olan, aşktan yanan, aklını başından kaçırmış, gözü başka hiçbir şey görmeyen, sabahtan akşama sevgilisini düşünen insanlarda, serotonin düzeylerinde ani düşüşler olduğu düşünülüyor. Mesela obsesif kompulsif hastalık denen, bir insanın bir şeyi yapmaktan kendini alıkoymamasıyla, kendine engel olamamasıyla ortaya çıkan rahatsızlıkta da vücutta buna benzer nörotransmitter ve hormon değişiklikleri olabiliyor.

Bütün bir sinema ve edebiyat tarihinde ipuçları verilen tutkulu aşk belirtileri, aslında dopamin salgısının fiziksel işaretleri. Uyku kaçıran, unutkanlaştıran, iştah kesen, vücuttaki dopamin salgısından başkası değil. Öldüresiye çarpan kalbin sorumlusuysa, norepinefrin hormonu. Eski zamanların o destansı aşıkları bütün bunları bilselerdi, acaba aşk, yine de böyle ölümsüz bir efsane olur muydu?

Dr. Oğuz Tan – Psikiyatrist

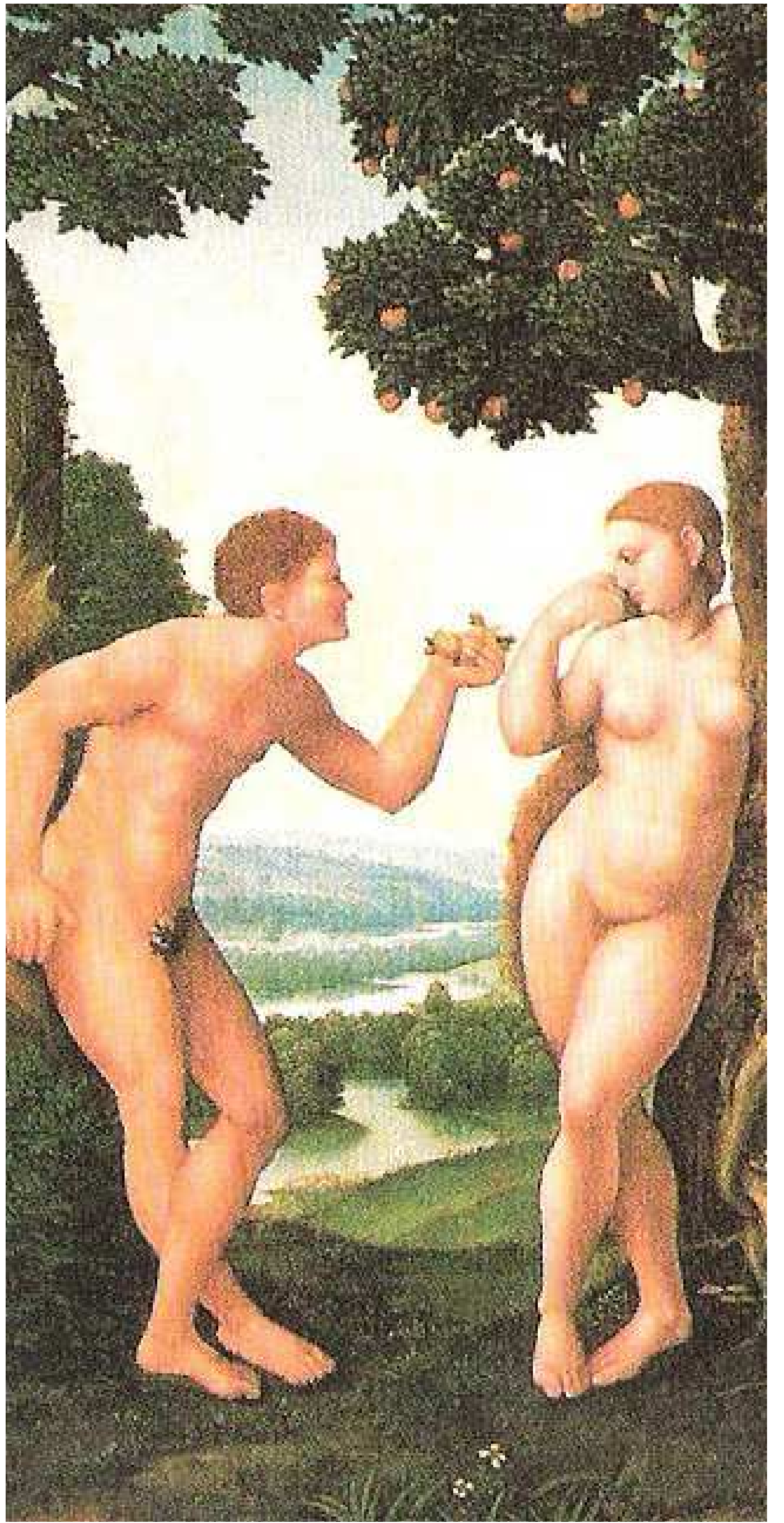
Eskiden kalp diye bilinen şey aslında beyin. İnsanın duygularının kalpten kaynaklandığı söylenirdi. Hâlâ da pek çok dünya dilinde, duygular kalpten, gönülden gelir diye bilinir. Ama aslında duyguların kaynağı, beynin alın ve şakak bölgeleridir.

“Aşka düşmek”, birçok dilde ortak bir deyimdir. Aşka “düşülür”. Kör bir kuyuya, bir tuzağa düşer gibi... Bilinçsiz, plansız, zamansız... Belki de bu yüzden, en çok deliliğe benzetilir aşk. Gerçekten de aşıkken beyinde oluşan hareketler, akıl hastalığı olan bir kişinin beynindeki aktiviteden çok da farklı değildir. İtalyan Psikiyatr Marazziti, 1990’da, aşkın “serotonin” salgısının azalmasından kaynaklanan bir tür obsesif-kompulsif bozukluk olduğunu ortaya koymuştur. Marazziti’yi Nobel’e taşıyan araştırma, serotonin azlığının, saldırganlık, depresyon ve kuşkuculuk hallerinin artmasına neden olduğunu da kanıtlamıştır.

Bir Toplumsal Hareket Olarak Aşk

İlk bakışta bireysel görünen her olgu gibi, aşk da aslında toplumsal bir olay. Kültürel kodlarla, toplumsal tarihle doğrudan ilintili. Belki de aşk gerçekten de, “Türlerin devamlılığını sağlamak için üstümüzde oynanan pis bir oyun.” Öyle bile olsa, insanlar bu oyunda hep gönüllü suç ortakları olmuş. Rastlantıların, hormonların, koşulların, durumların da yardımıyla...

Bana nasıl sevdiğini söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim... Felsefe, sosyoloji, psikoloji, tıptan çok daha önce eğilmiş aşkın sırrına... Çünkü Aşk'ın hikayesi, toplumların bilinçaltının da hikayesidir. Aşk üzerine düşünmek, ahlak, iktidar, din, ölüm, kısacası yaşam üzerine düşündürmektir. Toz pembe kurdeleyi çekin; bütün bir uygarlık tarihi arkasından gelecektir.

Yrd. Doç. Dr. Feyza Ak Akyol – Sosyolog

Alberuni, aşkı toplumsal hareketlerle bir tutar; tek farkı, toplumsal hareketlerde ikiden fazla kişi bir arada bir coşkuyu yaşarken, aşkta bunu iki kişi yaşar. Ama bir coşku halidir ve bu coşku hali tabii ki eylemlerin ortaya dökülmesidir. Bu eylemler ortak bir projenin etrafında dönebilir, dolayısıyla sadece hormonal bir şey değil. Karşıdaki kişi bizden farklıdır, hatta hiçbir ortak özelliğimiz olmayabilir. Ama bizim için o eşsizdir. Dayanışma, bir sevinci paylaşma, kendinin ötesinde karşıdakine kendini feda etme, kendini adama ve senin dışında olan güçlerin seni başka bir yere götürmesine izin verme...

Ölümsüz Aşkların Fosili: Sanat

Aşk, toplumların çoğu zaman baskılamaya, kalıplara sokmaya çalıştığı bir enerjidir. Orwell'in 1984 romanında olduğu gibi, aşk otoritenin çarpıştığı en büyük güçtür. Yapıcı olduğu kadar, yıkıcılığa da açıktır. Ve gücünü, büyük oranda cinsel dürtülerden alır. Tanrı-tanımaz, otorite-tanımaz aşk aşığı Kazanova, kültür tarihinde bu gücün simgesel temsilcisi olmuştur.

Aşkın, sınırlar, kültürler, coğrafyalar üstü birtakım ortak ve birleştirici özellikleri var elbette. Ancak her kültür, aşkı da yerelleştiriyor, özgünleştiriyor. Dünyanın belki de hiçbir dilinde tam karşılığı olmayan "vuslat" kavramı da, bu topraklara özgü bir aşk tanımı. Vuslat, hasretle iç içe geçmiş, nerede başlayıp nerede bittiği önemini yitirmiş, uzaklaştıkça yüceltilmiş bir kavuşma.

Aşk arkasında hiçbir iz, hiçbir ipucu bırakmıyor. Edebiyattan, sinemadan, resimden, heykelden başka fosili yok. Sanat, aşk denen ince hastalığın en sade ifadesi. Sanat tarihinin başyapıtlarının neredeyse tamamı, bu ölümsüz, zamansız, kutsal duyguyu işlemiş.

Modern Zamanlarda Aşk

Aşk kültürden kültüre olduğu kadar, dönemden döneme de değişiyor. Karacaoğlan'ın gönül titreten sazı, dört asır sonra yerini, bilgisayar klavyelerine bırakıyor. Zamanın ruhu, aşkın yaşanma biçimlerini de şekillendiriyor.

Mehmet Budak – Web Prodüktörü

İnternet üzerinde buluşma fikri ve internetin bu buluşmalara sağladığı imkanlar son derece yeni bir şey. İnsanların mekan kısıtlamalarından bağımsız olarak birbirleriyle görüşebilme imkanlarının doğmuş olması ve bu görüşmenin son derece yoğun ve son derece yaygın bir şekilde yapılabiliyor olması, insanların sosyal çevrelerin ya da mekansal kısıtlamaların belirttiğiyle değil, ilgilerini gerçekten çeken insanlarla ilişki kurma fırsatının da doğmuş olmasını sağlıyor. Bu, devrimsel bile denilemeyecek, onun da üzerinde bir gelişmedir. Bu insanın biyolojik bazını sarsan bir şey.

Her Aşk Biter mi?

Aşk konusunda yüzyıllardır yanıtı aranan sorulardan biriye, aşkın bitip bitmediği, başka deyişle, ölümsüz aşkın mümkün olup olmadığıdır. Bilim, aşkın bir sonraki fazının, sevgi hormonu oksitosinle başladığını söyler. Bu hormon, sarılma, kucaklaşma ve güvenin kimyasalıdır. Bu evrede insanlar, “aşıklarından” değil, “ruh eşlerinden” söz eder. Aşkın farklı aşamaları olduğunu, eski Yunanlılar bilim insanlarından asırlar önce keşfetmiş. Aşkın zenginliğini, dört farklı evreyi tanımlayan, dört sözcükle ifade etmişler: Anne-babaya duyulan aşk için storge, arkadaşaya duyulan bağlılık için filia, tinsel tutku için eros ve tinsel aşk için agape. Tinsel tutku bittiğinde, aşkın ömrü de bitmiş midir, yoksa aşk eski Yunanlılar'ın tanımladığı tinsel bir evreye girmiştir? Zihinleri hâlâ kurcalayan onlarca sorudan biri...

Aşkın Tarihi, Aldatmanın Tarihi

Kimilerine göre, termodinamik yasaları, aşk için de geçerlidir: Kapalı her sistemde, kaçınılmaz olarak enerji düşer. Tarih boyunca her türlü aşk hikayesi de, bir üçüncü kişinin varlığı üzerine kurulmuştur. Maceranın devamı için, bir kaza, öngörülemeyen bir sapma şarttır. Aşk'ın tarihi kadar eski tek bir hikaye varsa, o da aldatmanın tarihidir.

Günümüz koşullarında aldatmayı, tüketim kültürüyle de ilişkilendirmek olası. Çağımızda sahip olunan her şey, mükemmel olmalı. Buna sevgilimiz de dahil. Zamanın aşklarında kusur, kabul edilemez bir defo; slogansa, “daha fazlasını iste”.

Aşkın Hikayesi, Hepimizin Hikayesi

Adem'le Havva, Eros, Venüs, 1001 Gece Masalları, Karacaoğlan, Leyla ile Mecnun... Aşk, insanlık tarihinin en uzun ömürlü yalanı. Ve yaşadığımız her an, Aşk'ın sonu gelmez hikayesine bir sayfa daha ekleniyor. Ama iyi, ama kötü...

Bugün aşkın kaderin cilvesi değil, hormonların meyvesi olduğu söyleniyor. Aşk bir kimya; ama o aynı zamanda, uzak geçmişimizin bugüne uzanan yankısı. Evet, Aşk'ın da bir hikayesi var. Ve hepimiz, o hikayenin mirasçlarıyız. ■

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI

REPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

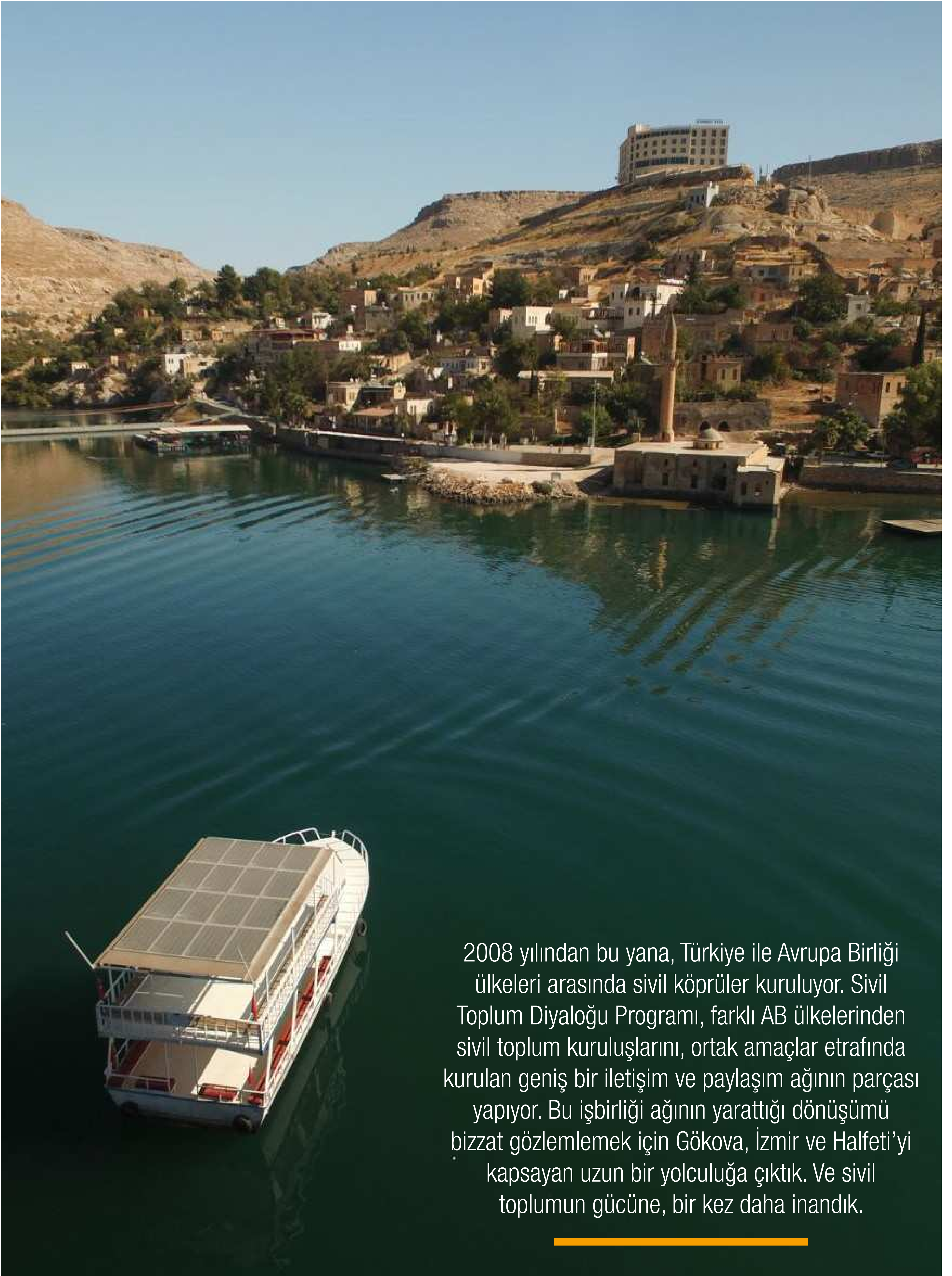

SİVİL TOPLUM DİYALOĞU

Yazı: Azade Aslan

Fotoğraflar: Sivil Toplum Diyalogu Arşivi

Barış Kılınç & Emre Şenol & Nazmiye Şeralioğlu

2008 yılından bu yana, Türkiye ile Avrupa Birliği ülkeleri arasında sivil köprüler kuruluyor. Sivil Toplum Diyalogu Programı, farklı AB ülkelerinden sivil toplum kuruluşlarını, ortak amaçlar etrafında kurulan geniş bir iletişim ve paylaşım ağının parçası yapıyor. Bu işbirliği ağının yarattığı dönüşümü bizzat gözlemlemek için Gökova, İzmir ve Halfeti'yi kapsayan uzun bir yolculuğa çıktık. Ve sivil toplumun gücüne, bir kez daha inandık.

Bir derdiniz, bir fikriniz, bir öneriniz var. Farkındalık yaratmak, değiştirmek, geliştirmek istediğiniz şeyler var. Yalnız değilsiniz. Sivil Toplum Diyaloğu Programı, Türkiye ve Avrupa Birliği üyesi ülkelerden sivil toplum kuruluşlarının, ortak bir konu etrafında bir araya gelerek, birbirini tanımaları, karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmaları ve kalıcı diyalog kurmalarını sağlayan bir platform. Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği'nin ortak finansmanı ile Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından yürütülen program, ilk dört döneminde, birçok farklı alanda, yaklaşık 350 proje ile 600'ün üzerinde diyalog temelli ortaklığa; geniş bir coğrafyada gerçekleştirilen yüzlerce ortak çalışma ve etkinliğe vesile oldu.

Bu diyalog projelerine, bugüne kadar yaklaşık 42.5 milyon avro destek sağlandı.

Projelerin kazanımıysa bütçelerinden daha büyük. Çünkü her projeye, Türkiye ve Avrupa toplumları yakınlaşıyor, karşılıklı anlayış güçleniyor, bilgi ve deneyim aktarımıyla taraflar zenginleşiyor. Sivil Toplum Diyaloğu, büyük hedeflere, yerel ölçekte çözümlerle ulaşmayı teşvik ediyor. İletişime, etkileşime, paylaşımına değer veriyor.

Biz de bu destekten yararlanan ve uluslararası işbirliğinin gücüyle yerelde önemli dönüşümler yaratan üç projeyi yerinde gözlemledik. Bilgi ve deneyim paylaşımının, sivil inisiyatifin ne kadar büyük bir güç olduğunu bu sayede bir kez daha anladık. Bu ilham verici öykülerde, siz de yer alabilirsiniz. Program, her alanda sivil toplum projelerine açık. Hayal edin, başvurun, diyaloğa siz de katılın! Hayatta fark yaratın...

Gökova'da Yeni Hayat

Sivil Toplum Diyalogu Programına 2016 yılında dahil olan projelerden biri de, Avrupa Birliği Ortak Balıkçılık Politikası'nın Gökova'da Uygulanması Projesi. Bir turizm cenneti olarak bilinen Gökova'da halkın büyük kısmı ekmeğini denizden çıkarıyor. Proje, bölgedeki balıkçıların yaşamında elle tutulur bir dönüşüm yaratmış bile. Akyaka Balıkçılık Kooperatifi ve bölgedeki küçük ölçekli balıkçılarla birlikte yola çıkılan, devlet kurumlarının da desteğini alan bu sivil toplum inisiyatifi, tam bir başarı öyküsü.

Proje, Akdeniz Koruma Derneği ile Birleşik Krallık'tan Fauna & Flora International ortaklığında gerçekleştirilmiş. Gökova bölgesindeki yerel balıkçı kooperatiflerinin, Avrupa Birliği Balıkçılık Politikası konusundaki farkındalıklarını ve balıkçılık yönetimi konusundaki kapasitelerini artırma hedefiyle yola çıkmış. Zira denizlerimizdeki en büyük tehdit, aşırı, yasadışı ve yanlış balıkçılık.

Akdeniz Koruma Derneği, Gökova Körfezi'ndeki balıkçılığın çöktüğünü gözlemleyince, 2009 yılında bölgede çalışmaya başlamış. Derneğin çabalarıyla Körfez, 2010 yılında Türkiye'nin balıkçılığa kapalı ilk deniz koruma alanı ilan edilmiş. AB Ortak Balıkçılık Politikası'nın bölgede uygulanması, koruma ve denetim faaliyetlerini de sürdürülebilir kılacak.

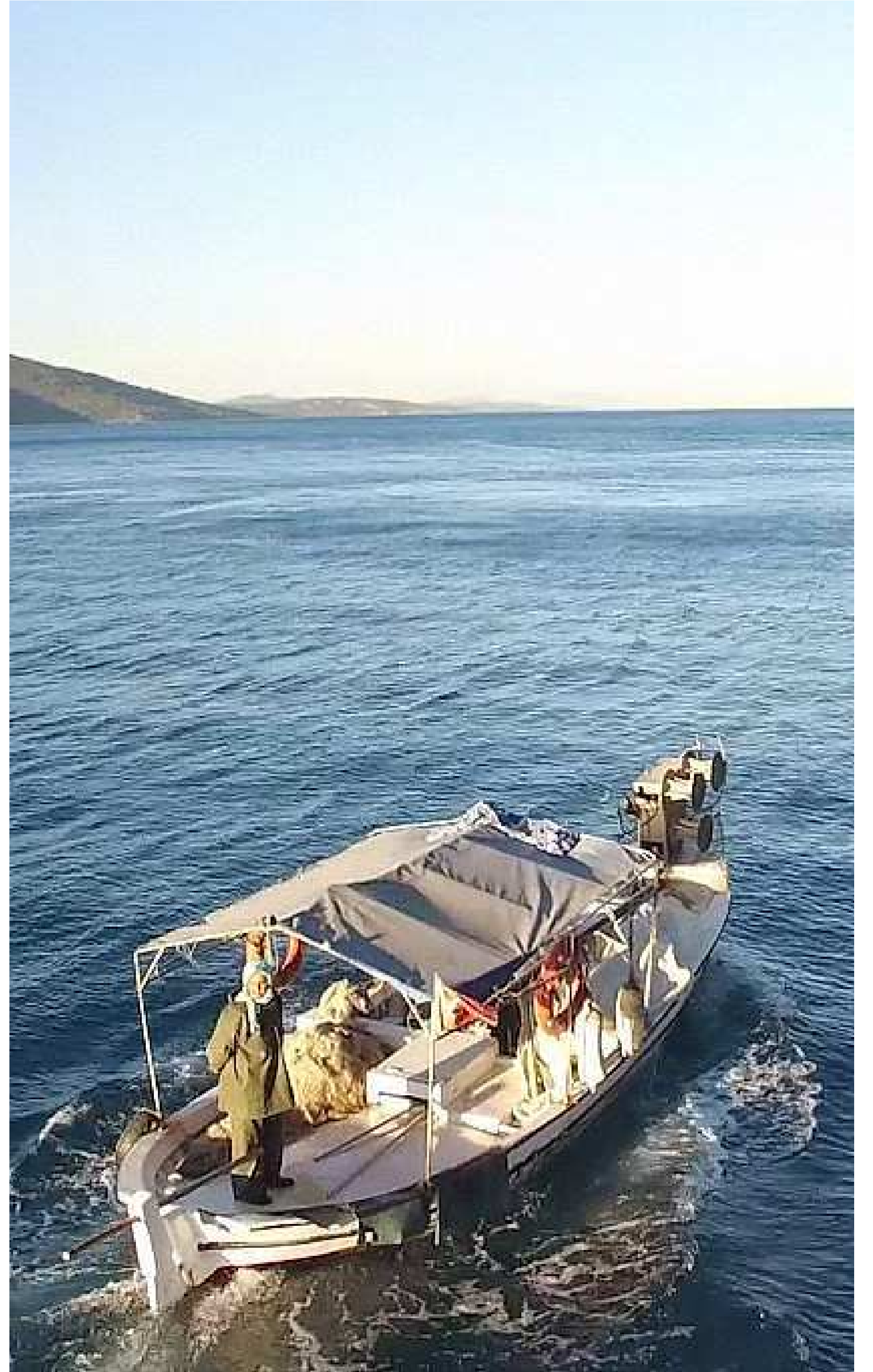

Gökova Deniz Koruma Bölgesi'nde, toplam büyüklüğü 30 kilometrekare olan 6 adet balıkçılığa tamamen kapalı alan ve 267 kilometrekarelik Avrupa'nın trole ve gırgıra kapalı en büyük alanı var. Balıkçılığa kapalı alanlar içerisinde, dışarıya göre ortalama 10 kat daha fazla balık gözleniyor. Sivil Toplum Diyaloğu Programı kapsamında hayata geçirilen deniz koruculuğu sistemi sayesinde bu özel bölge, artık sürekli gözlem altında. Korucular, özel olarak geliştirilen ve dünyada bir ilk olma özelliği taşıyan yazılım sayesinde, her türlü yasadışı faaliyeti tespit edebiliyor.

Yasa dışı avcılığa karşı verilen koruma desteği ile birlikte, Gökova Körfezi'ndeki biyolojik çeşitlilik ve balık stokları 5 yıllık bir süreçte ortalama 4 kat artmış. Bu, denizel ekosistem kadar, aile balıkçılığı ile geçinen yöre halkını da doğrudan etkiliyor. Küçük ölçekli balıkçı teknelerinin kazancı 2010 yılından bu yana yaklaşık 6 kat artmış durumda.

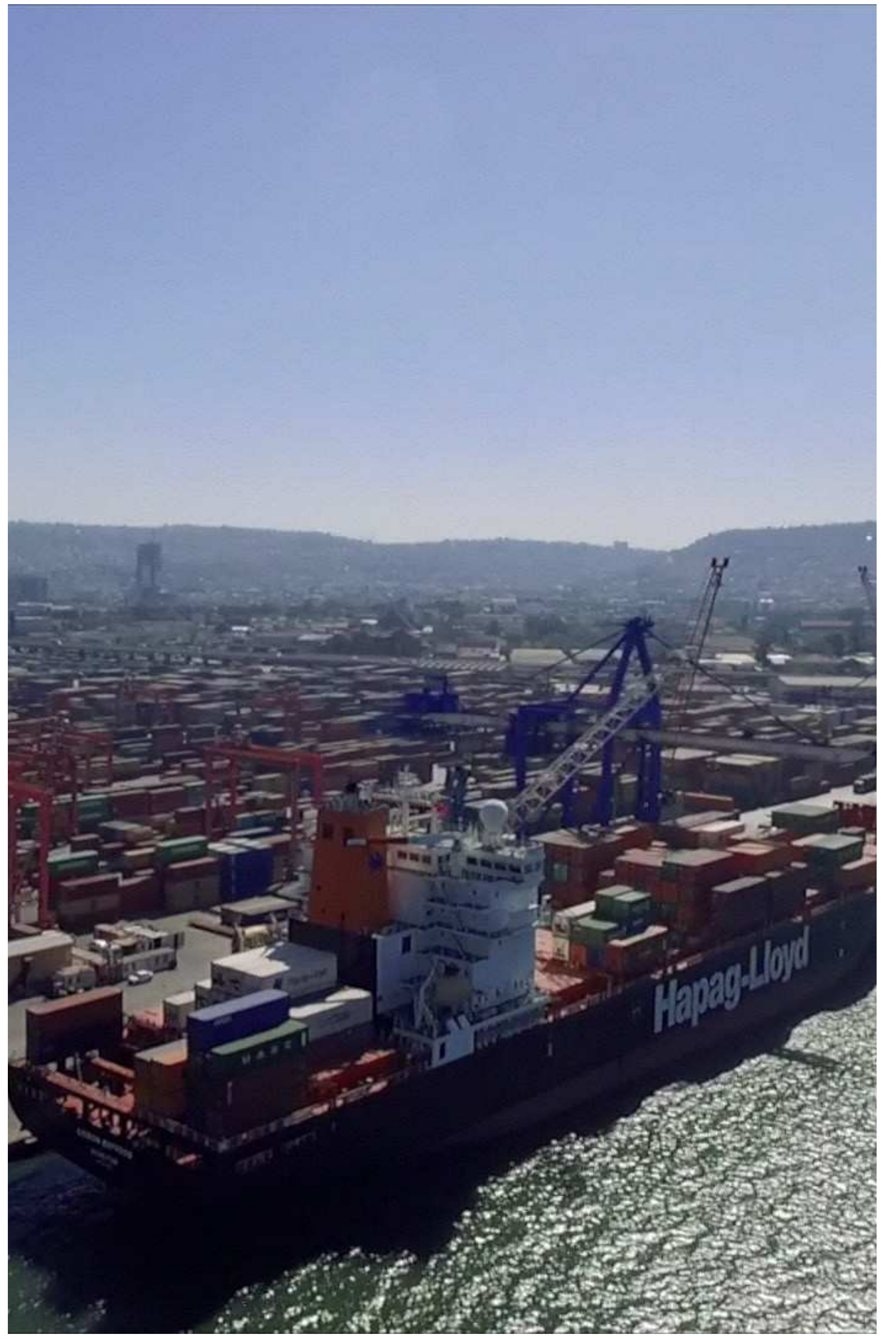
Projenin bir diğer çıktısı da, yerelde tutulan balıklar hakkında toplanan bilgi. Akyaka Balıkçılık Kooperatifinin topladığı veriler, yüzde 99'a varan doğruluk oranıyla, şimdiden son derece değerli bir bilgi bankası oluşturmuş. Her gün toplanan veriler, hem yakalanan balık türleri ve miktarlarını hem de balıkçılığın gelirleri ve av araçlarının verimini ortaya koyuyor. Bu da, Türkiye'de bir ilk.

Geleceğe Değer Katmak

Sivil Toplum Diyalogu projelerinin aslında tek bir ortak hedefi var: “Geleceğe Değer Katmak”. Bu hedefe yönelik projelerden biri de, İzmir’deki endüstriyel havalandırma, iklimlendirme ve soğutma sanayii sektörünü odağına alıyor. Proje, İzmir Kalkınma Ajansı, Ege Soğutma Sanayicileri ve İş Adamları Derneği ile İtalya’dan LAMORO Agenzia di Sviluppo del Territorio ve Associazione dei Tecnici del Freddo (ATF) isimli sivil toplum kuruluşunu bir araya getiriyor.

Proje kapsamında, İzmir ve Piedmont (İtalya) arasında bölgesel politika ve ekonomik kalkınma modelleri üzerine işbirliği geliştirilmiş. Türk ve İtalyan 24 firma, sürdürülebilir iş ağları kurmak amacıyla ikili iş görüşmeleri gerçekleştirmiş. Bir dizi ortak çalışma sonucunda da, gelecek stratejileri ve kapasite geliştirme eylemleri hayata geçirilmiş. Soğutma sektöründe küresel ihracat rakamlarına bakıldığında, İtalya 4’üncü, Türkiye ise 7’inci sırada geliyor. Ancak projeye birlikte oluşan diyalog ve bilgi alışverişi, Türk firmalarda hem dünya standardında ürün geliştirme hem de ihracata yönelme anlamında büyük bir vizyon değişikliği yaratmış görünüyor.

İklim Değişikliği için Sivil Diyalog

Yarını bugünden tasarlayan sivil toplum diyalogu projelerinden bir diğeri de, Türkiye'nin güneydoğusuna odaklanıyor. Şanlıurfa'nın Halfeti ilçesinde gerçekleştirilen pilot proje, AB iklim değişikliği politikasının Türkiye'ye tanıtılmasını amaçlıyor. Halfeti, Fırat Nehri'nin doğu kıyısında, küçük bir yerleşim yeri. Kasaba 2000 yılında Birecik Barajı'nın suları altında kalınca, yerleşim Karaotlak köyüne taşınmış. Eski Halfeti ise, bugün alternatif bir turizm merkezi.

Gaziantep İstanbul Teknik Üniversitesi Mezunları Derneği, Hasan Kalyoncu Üniversitesi ve Avusturya'dan Universitat für Bodenkultur Wien ortaklığında geliştirilen proje, dizel turistik tur teknelerinin güneş enerjisiyle çalışan teknelerle değiştirilmesine yönelik bir fizibilite çalışması gerçekleştirmiş ve bir tekne üzerinde pilot projeyi uygulamış. Birecik Barajının suları, Halfeti'yi 10 yıl içinde tarım ve hayvancılıkla geçinen kendi halinde bir kasabadan Güneydoğu Anadolu'nun turizm merkezi haline getirmiş. Yerel halk da sular altında kalan geçim kaynaklarının yerine, restoran, pansiyon ya da tur teknesi işletmeciliğini koymuş. 2013 yılından bu yana Sakin Şehir Ağına da katılan Halfeti, sürdürülebilir bir turizm modeliyle kalkınmanın önemli bir örneği olabilir. Güneş enerjisi, bunun en önemli adımlarından biri.

Halfeti'de, 30, 50 ya da 70 kişi kapasiteli 45 kadar dizel tur teknesi Rumkale'ye sürekli sefer yapıyor. Seferler ortalama 3 saat sürüyor. Tek yolculuk için gereken toplam enerjiyse yaklaşık 60 kilowatt/saat. Tekneler talebe göre günde beş defaya kadar yolculuk yapabiliyor.

Pilot proje kapsamında 16 panelle tüm elektrik ihtiyacı karşılanan tur teknesi, bölgede hizmet veren teknelerin güneş enerjisine dönüşümü için ilham verici bir örnek. Teknelerin tamamı güneş enerjisine çevrilebilirse, karbondioksit emisyonu yılda 86 ton azalacak. 32 bin 500 litre mazot tasarrufu sağlanacak. Bunun yanında motor gürültüsü yüzde 90 azalacak ve yılda 8150 litre yakıtın baraj gölüne sızması engellenecek.

Halfeti'nin güneş enerjisi potansiyeli çok yüksek. Yıllık ortalama gün ışığı süresi 2978 saat; bu da günlük 8.19 saate karşılık geliyor. Halfeti'deki toplam güneş enerjisi potansiyeli, metrekareye 1586 kilowatt saat olarak hesaplanıyor.

Hep Birlikte...

Sivil Toplum Diyalogu Programı, dört dönemi geride bıraktı. 350 proje, farklı alanlarda fark yarattı. Avrupa Birliği Bakanlığı, sivil toplumu desteklemeye devam ediyor. Sivil Toplum Diyalogu'nun beşinci döneminde, Avrupa Birliği mühtesebatındaki tüm alanlarla ilgili 40'a yakın projeye yaklaşık 6 milyon avroluk hibe kullanılacaktır. AB Katılım Öncesi Yardım Aracı kapsamında, Avrupa Birliği Bakanlığı, 2014-2020 yıllarını kapsayan dönemde, 190 milyon avro mali desteği, sivil toplumun kullanımına sunmuş olacak. Sivil toplumun diyalogu, yeni dönemde de, yeni projelerle büyük dönüşümler yaratacak. Çünkü daha iyi bir dünya, el ele kurulacak. Diyalogla, paylaşım, iletişimle... Ve en önemlisi, hep birlikte... ■

Program hakkında daha fazla bilgi için:

www.siviltoplumdiyalogu.org

TOLGA GÜMÜŞAY İLE
HİÇ KİMSENİN KENTİ

Yazı: Nazmiye Şeralioğlu

Fotoğraflar: Nazmiye Şeralioğlu, Aydın Kapancık, Serdar Sönmez

Galata, bir semitten çok bir ruh hâli gibidir. Kederli, yorgun, esrarengiz, serüvenci bir ruh hâli. Yazar Tolga Gümüşay ile Galata'nın katmanlarını bulup keşfetmek, sokaklarının, binalarının sesine kulak vermek için Hiç Kimsenin Kenti'nde adım adım ilerledik.

"Roman yazmak gibi uzun ve zahmetli bir yolculuğa çıkmayı göze alması için, insanın sevdiği, en azından merak ettiği bir coğrafyaya gidiyor olması gerekir. Başlangıçta ulaşmak istediği yeri tam olarak kestiremeyebilir ama güçlü bir dürtü ile, belirli bir yöne sürüklenmesi esastır."

Tolga Gümüşay Kimdir ?

1972 yılında Edirne’de doğan Tolga Gümüşay’ın çocukluğu, babasının mesleği nedeniyle Türkiye’nin çeşitli bölgelerinde geçti. Bursa’da başladığı ilkokul eğitimini Erzurum’da tamamladı. Yatılı okuduğu Kadıköy Anadolu Lisesi’nden 1990 yılında mezun oldu. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi’ndeki eğitiminden sonra Marmara Üniversitesi Örgütsel Davranış Bilimi Yüksek Lisans Programı’nı tamamladı. 1993 yılından bu yana reklamcılık alanında çalışan Gümüşay’ın bugüne kadar yayımlanmış beş romanı ve iki öykü kitabı bulunuyor..

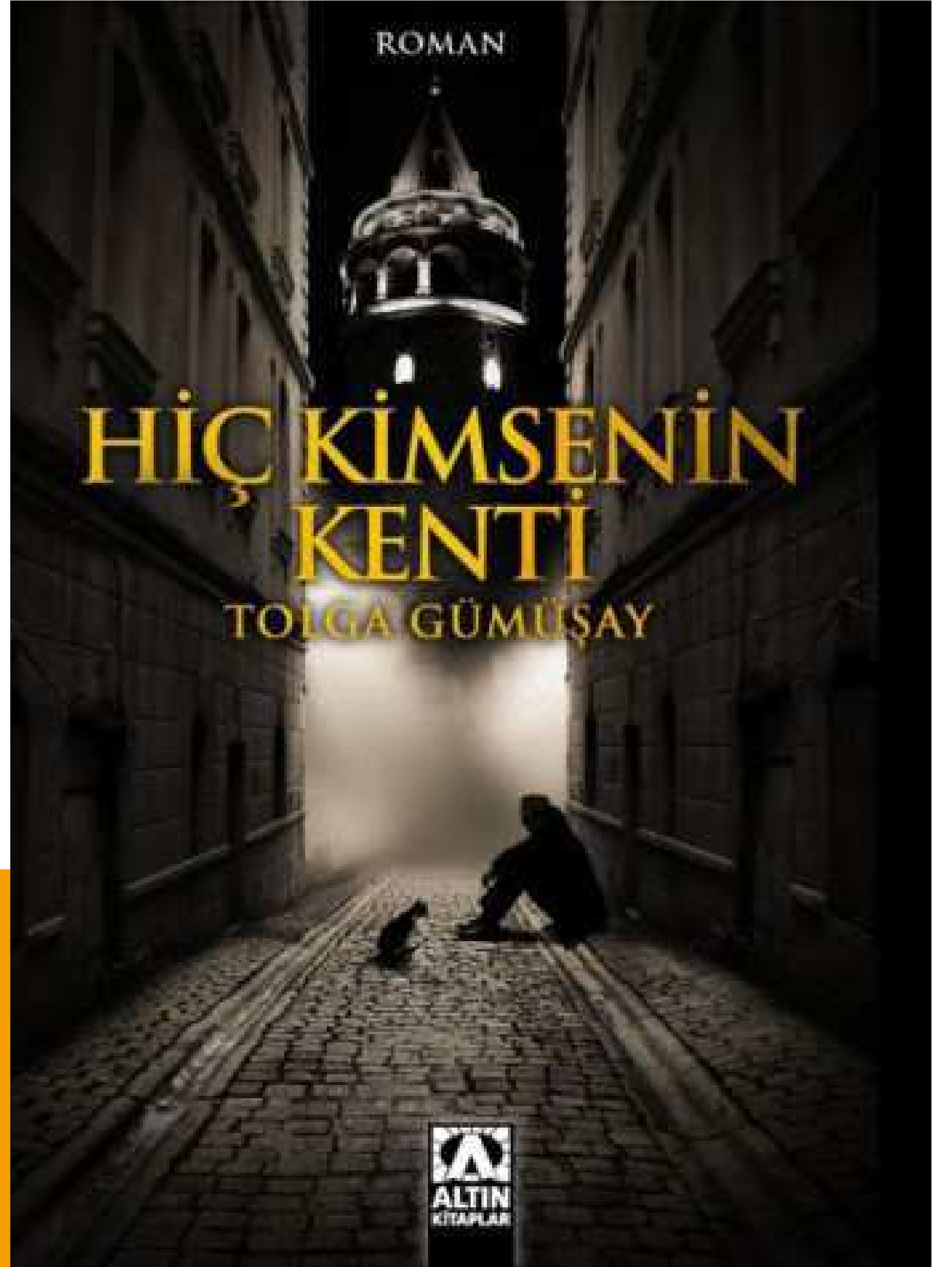

Galata'yı Yazmak...

Bir ucu Sokollu Camii'nin avlusundan Haliç'e, bir ucu Kılıç Ali Paşa Camii'nin gerisinden Boğaz'a, bir ucu da Pera'ya dokunan eşsiz bir üçgene yayılan Galata, yüzlerce yıllık tarihinin hiçbir döneminde hiçbir millete, dine, kültüre bütünüyle teslim olmadı. Yazar Tolga Gümüştay, "Hiç Kimsenin Kenti" romanında Galata'nın tüm zamanlarını, insanlarını, hikâyelerini anlatıyor. Romanın sayfalarını çevirirken, kendinizi Galata'nın dar sokaklarında, terk edilmiş binalarında, merdivenleri erimiş hanlarında buluveriyorsunuz... Dün ve bugün arasındaki o ince çizgide yürürken, Ermeniler, Rumlar, Yahudiler, Ruslar, Fransızlar ve Türklerin seslerini dinleyip Galata'nın değişen hallerinin şahidi oluyorsunuz. Biz de Tolga Gümüştay ile birlikte, Galata'da bir yolculuğa çıktık. Romanın karakterleriyle kol kola yürüyen, insanı peşi sıra sürükleyen, kendi içine çekip alan Galata'nın kendine has o tarihi mekânlarında, geçmişin kapılarını usulca araladık...

"Zamane filozofları, şu anı geçmişten ve gelecekte ayırmanın insanı özgüleştireceğini iddia ediyorlar. Oysa geçmiş ne kadar yoğun yaşanmışsa ve şu an ona ne kadar çok sürtünüyorsa, sunulan o denli değerli ve anlamlıdır."

Hiç Kimsenin Kenti'nden...

“Galata çoktan yıkılmış surlarından içeri giren herkesi, her şeyi yıpranmış bir tül gibi örter. Onca rengi, zamanı çelişkiyi birbirinde eritir. Hiç kimse, hiçbir şey onu şaşırtmaz. Ama Galata, ilk gençlik yıllarımdan bu yana her koynuna sokuluşumda şaşırtmıştır beni. İşte Galata’ya özgü bu esrarengiz ruh halinin nedenlerini anlayabilmek için giriştim Hiç Kimsenin Kenti’ni yazmaya. Okudum... Dinledim... Hiç bilmediğim hikâyeleri hatırladım. Hiç tanımadığım insanları özledim.”

“Saint Pierre Han, benim için Galata’daki en önemli mekânlardan bir tanesi. Kitaplardan okuyarak değil, sokaklardan keşfederek bulduğum değerlerden biri. Burası, Galata’daki kendini en iyi korumuş yapılar arasında.”

“Abidin Dino, Kamondo Han’ın en üst katında yaşırdı ve atölyesi buradaydı. Burada pek çok önemli ismi, arkadaşlarını ağırladı. Onlar, Cumhuriyet’in yeni sanatını kanatlandıran isimlerdi aynı zamanda. Ahmet Hamdi Tanpınar, Yaşar Kemal, Bedri Rahmi, Fikret Adil, Orhan Veli, Oktay Rıfat, Melih Cevdet hepsi burada toplandılar. Burası Hiç Kimsenin Kenti’nde de iz bırakan bir yerdir. Abidin Dino, burayı yeryüzüyle gökyüzü arasında büyülü bir mekân olarak tanımlar. Bir zaman makinesi olsa, nereye gitmek istersin deseler kuşkusuz burası benim gelmeyi seçeceğim yerlerden biri olurdu.”

“İstanbul’un geleneksel ikonlarından biri haline gelmiş Galata Köprüsü, Doğu ile Batı’yı, Ortodokslar ile Katolikleri, Müslümanlar ile Frenkleri, Eski İstanbul ile Yeni İstanbul’u birbirine bağladığı için yalnız iki yakayı değil, iki ayrı kültürü birbirine bağlayan bir simgesellik taşır.”

“Osmanlı İmparatorluğu en yoksul dönemlerini yaşarken, Galata ve Bankalar Caddesi en parlak dönemlerini yaşıyordu. Bankalar Caddesi’nden bahsederken akla ilk Ceneviz podestaları, Osmanlı voyvodaları, Banka müdürleri, bankerler, bu görkemli binaları inşa eden mimarlar ve bir de tabii İtalyan asıllı işadamı Guiseppe Turconi gelir. Turconi’nin Bankalar Caddesi üzerinde küçük bir dükkânı vardı ve Osmanlı İmparatorluğu’na laternayı ilk getiren kişi oldu. Ortaya notalarını döken ve eşsiz müzikler çıkaran laterna, İstanbul’daki halkı önce şaşırttı, sonra hayran bıraktı kendine.”

“Galata serüveni sivaları kaldırarak katmanlara, katmanların içindeki rengârenk ise, toza karışmış yaşamlara ulaşma heyecanıdır benim için. Sokaklar, sivalar, sayfalar arasında gezinerek buradan neden bu kadar etkilendiğimi anlamaya çalıştım. Anladıkça kim olduğumu daha iyi kavradım. Kavrayabildiklerimden daha fazlasını hissettim. Çoğunlukla hissetmek, anlamaktan daha önemlidir... Hayal edebilmek hepsinden önemlidir.”

Fotoğraf: Beyoğlu Belediyesi / Beyoğlu Belleği Arşivi

Hiç Kimsenin Kenti'nde Bir Zaman Yolculuğu...

Yapımı 18.yüzyıla tarihlenen Saint Pierre Han'ın yüksek tavanlı gizemli odalarında hiç yaşamadığınız zamanların tanıdık duygularını derinden hissedip, Galata'da doğan ünlü Fransız şair Andre Chenier'yi anmak, bir zamanların ünlü Kamondo ailesinin eşliğinde Kamondo Merdivenleri'nin tarihine adım atmak, 1940'lı yıllarda Abidin Dino'nun sanatçı dostlarıyla sohbetler edip, eserler verdiği, delilik mekanı olarak tanımladığı Kamondo Han'ın terasında o günleri aramak, Galata Mevlevihanesi'nde hu çeken servi ağaçlarının altında soluk alıp 17. yüzyıl divan şairlerinden Fasih Dede'nin gemisiyle uzak denizlere açılmak, Hırsızlar Kahvesi'nde zamandan çalıp sohbe dalmak, Berber Saro'nun aynasıyla yüzleşip, dünyanın en güzel kentinin çatısında deliler, kediler, martılar gibi özgürlüğün tadına ulaşmak, yalnız hayal etmek, Kuledibi'ndeki bir yudum çay ile Galata'nın ruhuna dokunmak üzere... mekânlarında, geçmişin kapılarını usulca araladık... ■

DOĞU ASYA'DAKİ KARDEŞ ÜLKE **GÜNEY KORE**

D illere destan muazzam mutfağı ve şanını batı medeniyetlerine kadar taşımış sokak yemekleri, Seul'ü diğer Asya ülkelerinin bir adım önüne koyuyor. Kent merkezi ufak bir Amerika ile Joseon hanedanlığının bir karışımı olarak beliriveriyor.

Namdeumun Market, kendini sokağa atanların karşısına hoş sürprizler çıkarıyor. Meksika fasulyeli ekmekleri (bun) sebzeli hamurla sarılmış tavuklu, sosisli ve karidesli çöp şişleri hem göze hem de mideye hitap ediyor.

Seul ve çevresiyle ilgili internette araştırma yapmaya başlayınca çıkan ilk sonuçlardan biri de Kore'nin yerel lezzeti "Kimçi". Mayalanmış kırmızıbiber ve lahanadan yapılan turşu... Tabii bunun 1001 çeşidi var. Kimçi, sokakta ya da şık bir lokantada yemek yerken ikram olarak gelebildiği gibi, açık büfe sabah kahvaltısında da insanın karşısına çıkabiliyor.

"Ben restorana girmem şehrin dokusunu ciğerlerime çekerim, Koreli gibi yaşarım," diyenlere ise Dongdaemun Gece Pazarı'nı öneririz. Gördük ki, insanlar burada yemek kültürlerine sonuna kadar sahip çıkıyorlar. Bizi büyüleyen bu gece pazarında yok yok. Bu arada, her iki tezgâhtan birinde yumuşak pirinç kekinden yapılan "ddeokbokki" görmemek mümkün değil. Acı sosla pişirilen bu yemek, yumuşakça sıcak bir lokum kıvamında...

Myeongdong, insanın kafasında oluşan “Asya” mitini yerle bir ediyor. Biraz Şangay biraz ABD diyelim Seul’ün bu kısmı için. Dev gökdelenlerin ve alışveriş merkezlerinin arasında kaybolduğumuz oldu. Fakat bir şehri keşfetmenin en güzel yolunun kaybolmak olduğunu artık öğrendiğimiz için bu durum bize itici güç oldu.

Gelelim Güney Kore’yi kadınlar için çekici kılan çok önemli bir faktöre: Kozmetik... Çelik, otomotiv ve elektronikte bir dev olan Doğu Asya’nın bu ufak ülkesi, süsüne düşkünler için ise adeta vaat edilmiş bir cennet. Ne yalan söyleyelim millet olarak ucuz ürün görünce saldırasımız geliyor. Bir panik havasına giriyoruz. Fakat sabahtan-akşama kadar sokaklarda dolaşınca anlıyoruz ki telaşa mahal yok. Kremler ve cilt bakım ürünleri her yerde günün hatta gecenin her saati mevcut.

Fiyatları da aşağı yukarı aynı.

Tabii bizi asıl 1953’te Kore Savaşı’nı bitiren anlaşmanın imzalandığı Panmunjeom bölgesi ve çevresi heyecanlandırıyor. Çünkü kuzeye doğru yaklaştıkça Kuzey Kore etkisi kendini hissettirmeye başlıyor. Rotamızda Askerden Arındırılmış Bölge olarak bilinen DMZ de var. Güney Kore’nin kuzey sınırına ilerleyip 38. paralele gidiyoruz. 27 Temmuz 1953’te Kuzey ve Güney Kore arasında çizilen 248 km’lik ateşkes hattı DMZ, insanı zamanda geriye götürüyor.

Turizmin de büyük bir parçası olan DMZ’de sadece el kamerası ve cep telefonu ile çekime izin veriliyor. Tabii bir şartla! Kameralar yalnızca Kuzey Kore bölgesine dönük olabilir. Biz de pikselimiz düşük olsa da bu anın değeri büyük olsun diyor ve öz çekim kamerasıyla başlıyoruz fotoğraflamaya.

Türkiye'nin 1/7'i büyüklüğündeki Güney Kore, Kore Savaşı'nın (1950 – 1953) ardından dünya ekonomisinin devleri arasına girmiş. Savaş esnasında destek güçleri arasında Türk Tugayı'nın da bulunması, yaşı 50'nin üstünde olan Koreliler'in hâlâ anılarında yer ediyor.

Ertesi gün erken uyanıp Nami adasına (Namiseom) gidiyoruz. Seul'ün 63 kilometre doğusunda bulunan Nami adası yapay bir ada olarak inşa edilse de yapılış biçimiyle doğal hayata saygı duruşunda bulunuyor. Artık dev bir ormanı anımsatan bu ufak ada, atmosferiyle insana huzur veriyor. Güney Kore dizilerine düşkün olanların da sık uğradıkları bir nokta burası. Dönem dizilerinin yapımcıları Namiseom'u her daim tercih ediyor.

Seul'ün meşhur caddesi Insadong'u ise son güne bırakıyoruz. Hediyeelik eşya konusunda çığır açan Insadong, yaratıcı sanatçıları öne çıkaran, eski ve yeniyi şık bir şekilde harmanlayan büyük bir bölge.

Gece hayatını görmeden Seul'den ayrılmayalım diyoruz. Metro geceyarısı kapandığından uzun süre taksi bekliyoruz. Boş geçen taksiler gece yolcu almaya pek yanaşmıyor. Yarım saat sonra bir tanesine atlayıp Itaewon'a gidiyoruz. Koreliler eğlenmeyi seviyor; hem de sabaha kadar. Popüler kulüplerin kapılarında uzun kuyruklar var ve kapı görevlileri genelde kibar. Kabalık yok, gerginlik yok, sadece eğlence var. Burası kardeş ülke; Güney Kore. ■

“Harika Çocuk” kavramı, İdil Biret ve Suna Kan’ın devlet bursu ile yurtdışında yetiştirilmeleri için 1948 yılında çıkarılan yasa ile hayatımıza girdi. 1968 yılından sonra, devlet bir daha “Harika Çocuk” yasasını işletmedi. Oysa güzel sanatların pek çok alanında “harika” çocuklar keşfedilmeyi bekliyor. 2010 yılında, uluslararası duayen piyanistler Güher ve Süher Pekinel tarafından hayata geçirilen “Dünya Sahnelerinde Genç Müzisyenler” projesi, işte bu boşluğu doldurmayı hedefliyor. Bu projeye desteklenen genç sanatçılarımızla tanıştık; merak ettik, sorduk ve geleceğe dair büyük bir umutla dolduk.

Yazı: Azade Aslan
Fotoğraflar: Arşiv

Nitelikli sanatçı yetiştirme hedefi, Cumhuriyet’in en büyük ideallerinden biriydi. Atatürk’ün isteğiyle, özel yetenekli çocukların yetiştirilmesi için 1925 yılında yurtdışında eğitim olanağı yaratılmıştı. Bu uygulama, 1929 ve 1943 yıllarında yürürlüğe giren yasalarda yerini aldı. 1948’de yürürlüğe giren Harika Çocuklar Yasası ise, bir dönüm noktasıydı. 7 yaşındaki İdil Biret ve 12 yaşındaki Suna Kan, yasadan yararlanarak Paris Konservatuvarı’nda eğitim görmek üzere Fransa’ya gönderildiler. 16 yaşına kadar tüm masrafları devlet tarafından karşılanan iki yetenekli çocuk, eğitimlerinin ardından dünyadaki saygın müzisyenler arasına katıldı.

Yasa, 1956’da güzel sanatların her alanını kapsayacak şekilde genişletildi. İlgili yasa halen yürürlükte olsa da, 1968’den sonra Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı seçici komisyon oluşturmadığı için işlemez hale geldi. Bunun üzerine 1976’da özel yetenekli çocukların Devlet Konservatuvarı’nda yoğun ve hızlı bir müzik eğitimi görmeleri için “özel statü” yönetmeliği çıkartıldı. Bu statüden yararlananlar arasında, Burçin Büke, Fazıl Say, Muhiddin Dürrüoğlu Demiriz gibi değerli isimler vardı. 1998’de 7 yaşında olan Emrecan Yavuz, özel statüden yararlanan son “harika çocuk” oldu.

Aradan geçen yaklaşık 20 yılda, üstün yetenekli sanatçıların desteklenmesi yönünde yeni bir düzenleme yapılmadı. Oysa Anadolu'nun dört bir yanında, sanatın farklı dallarında yeni yetenekler tomurcuklanmaya devam ediyordu.

Dünya Sahnelerinde Genç Müzisyenler

Bu noktada, sivil bir inisiyatif devreye girdi. Uluslararası arenada saygın bir yer edinen duayen piyanistler Güher ve Süher Pekinel, 2010 yılında, üstün yetenekli gençlerin gelişimine destek olmak için "Dünya Sahnelerinde Genç Müzisyenler" (DSGM) projesini hayata geçirdi. Pekinel'ler, sosyal sorumluluk bilinciyle, yetenekli genç müzisyenleri ihtiyaç duydukları olanaklarla buluşturmak için kendilerine özgü bir sistemle çalışmaktalar. Proje, genç yeteneklerin eğitimlerini dünyanın en saygın pedagog ve müzisyenleriyle gerçekleştirmelerini, kaliteli enstrümanlarla ustalık sınıflarına katılmalarını sağlayarak, gençlere isimlerini dünya sahnelerinde duyurabilmeleri için umut olmaya devam ediyor. Genç müzisyenlerin kısa sürede eriştikleri üstün performans ve yorumlarıyla, saygın uluslararası yarışmalarda aldıkları sayısız derece, her üstün yeteneğin doğru yönlendirildiği takdirde başarıya ulaşacağının güçlü bir göstergesi.

Güher Pekinel:

“Dünya Sahnelerinde Genç Müzisyenler projesini, bize zamanında verilen imkânları ve 45 yıllık uluslararası deneyim ve birikimimizi genç müzisyenlere aktarma hedefiyle 2010 yılında hayata geçirdik. Proje, 2013 yılından bu yana TÜPRAŞ sponsorluğunda devam ediyor. Projemizde bugüne dek yer alan 15 müzisyen Türkiye’nin farklı şehirlerindeki konservatuvarlardan seçilen üstün yeteneklerdir. Çıtayı daha da yükseltmek adına, artık yurtdışında eğitim gören Türk müzisyenlerimizin başvurularını da değerlendirmeye alıyoruz. Genç bir sanatçının kariyerinin ilk adımlarını atarken doğru biçimde yönlendirilmesi son derece önem taşıyor, zira bu durum tüm geleceğini olumlu veya olumsuz etkileyecektir.”

Süher Pekinel:

“Amacımız sıradışı genç müzisyenlere sanatçı kimliklerini geliştirme ve derinleştirme imkânı vererek, dünya standartlarında rekabet edebilmelerini sağlamaktır. Solistlik ve oda müzik eğitimlerinin ve karşılıklı enerji ve paylaşımın yanısıra, bursiyerlerimizin yurtdışında devamlı takip ettiğimiz en iyi müzisyenler, pedagog ve kendilerine sağlanan 18. ve 19. yüzyılın kaliteli enstrümanları ile çalışmalarına olanak yaratarak, hem en üst düzey eğitim mevkilerinde yer almalarını, hem de dünya çapında kariyer yapmalarını hedefliyoruz. Bursiyerlerimiz için yurt içi ve yurt dışında her yıl çeşitli konserler organize ederek sahne ile erken yaşta iç içe olmalarını sağlıyoruz. Zira her üstün yeteneğin, doğru yönlendirildiği takdirde başarıya ulaşabileceğine inanıyoruz.”

Biz de, DSGM projesinden yararlanan genç müzisyenlerle tanıştık. Sanatlarına olan tutkulu bağları, genç yaşta elde ettikleri başarılar ve adanmışlıkları, geleceğe dair umutla doldurdu içimizi. Herkesin umuda çok ihtiyaç duyduğu bir zamanda, merak edenleri onlarla tanıştıralım, heyecanımızı sizlerle de paylaşalım istedik.

Can Çakmur (Piyano)

“Ailemizde hiç müzisyen olmadı ama müzik, hayatımızın çok önemli bir yerindeydi. Her hafta Bilkent Senfoni Orkestrası’nın konserlerine giderdik; haftanın bir anlamda zirve noktası... Bu hafta ne olacak, acaba nasıl çalacak, acaba oradaki obua solosu nasıl gelecek gibi sorularla o konserlere giderdik. 4-5 yaşındayken, mutlaka bir enstrüman çalacağım dedim. Yaşadığımız mahalledeki Emre Şen’in müzik okulu olan Chopin Müzik Evi’ne gittik. Leyla Bekensir ile armoniye, Ayşe Kaptan ile piyanoya başlamış oldum. Müzik, hayatımın daha fazla içine girdikçe, bunun mesleğim de olabileceğine karar verdim.”

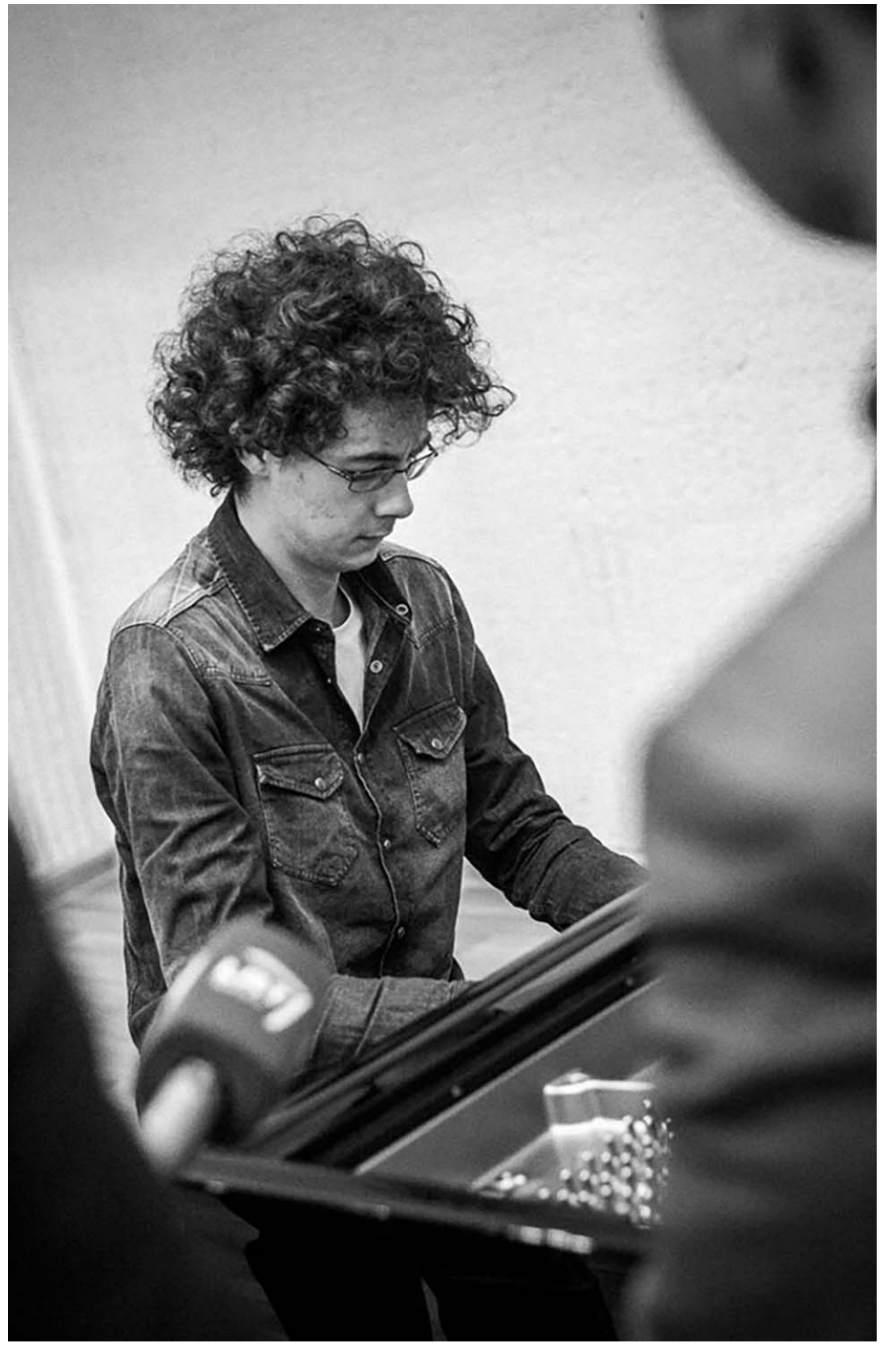
“Dünya Sahnelerinde Genç Müzisyenler bursu, kolay bulunamayacak, hatta belki de örneği olmayan bir destek sunuyor bize. Desteğin bir tarafı bursiyerlerin bir aile olarak destek bağıyla birleşmemiz, yaşadığımız sorunları birbirimizden öğrenerek çözmemiz. Pekinel’lerin bizim deneyimlemediğimiz yollarda kendi birikimleriyle her konuda bize destek olmaları, yapabileceğimiz hataları daha hata yapmadan önlemeleri... Desteğin diğer yanı, oda müziği alanına küçük yaşlarda giriş yapmamız ve bir parçayı beraberce en kısa sürede en yüksek seviyeye nasıl getiririz sorularını kendimize sormamız.

Yurtdışında eğitimimizi en yüksek faydayı sağlayarak sürdürebilmemiz adına, Tüpraş’ın ve bu bursun bize sağladığı finansal destek, bu bursun eşi benzeri olmayan özellikleri. Örneğin bu bursun bana sağladığı, neredeyse konser kalitesinde bir piyano desteği var. Bu bir piyanist için bulunmaz bir fırsat. Onun dışında hangi Master kursları ve yarışmalara katılmamız gerektiği konusunda bizi yönlendirerek vakit kazanmamızı sağlıyor ve bu seyahatlerimizi destekliyorlar.”

“Piyano gerektiği zaman konuşabilir, gerektiği zaman şarkı söyleyebilir, gerektiği zaman bir orkestrayı taklit edebilir, gerektiği zaman tek bir çalgı olabilir. Ya da gerektiğinde, başka enstrümanlardan çok zor elde ettiğimiz ses örgülerini de çıkarabilir. O yüzden piyanonun sunduğu imkanlar beni piyanoya çeken şey. Beni piyanoya bağlayan bu değildi ama. Beni piyanoya bağlayan şey bir anlamda görev duygusuydu. Piyanoya başlamış olmam ve bunu bir noktaya gelmeden bırakmak istememem. Zaten o noktaya geldikten sonra da bırakamayacağım kesindi.”

Can Çakmur, 2013'te XXII. Roma Uluslararası Piyano Yarışması'nın A Kategorisi'nde birinciliği, 2014 yılında Avrupa Gençlik Müzik Yarışmaları Ödülü'nü, aynı yıl 4. Franz Liszt Genç Piyanistler Yarışması'nda üçüncülük ve Bartók Özel Ödülü'nün yanı sıra 5. Donizetti Klasik Müzik Ödülleri'nde “Yılın Genç Müzisyeni (18 Yaş Altı)” ödülünü kazandı. 2016 yılında X. Balys Dvarionas yarışmasında ilk üç arasında yer alarak “Laurente” ödülü ile 2 özel ödüle layık görüldü. Çakmur, son olarak piyano dünyasının en önemli yarışmalarından biri olan İskoç Uluslararası Piyano Yarışması'nda birinci olarak büyük bir başarıya imza attı.

Tolga Atalay Ün (Piano – Klavsen - Şef)

“Müziğe beni yönlendiren annemdi. 2004 yılında Devlet Çoksesli Çocuk Korosu’na seçildim. Koro, Almanya’da olduğu gibi, bir müzik akademisi şeklindeydi. Müzik teorisi, müzik tarihi öğreniyorduk; hatta koro şefimizle piyano çalışmalarım da olmuştu.”

“Dünya Sahnelerinde Genç Müzisyenler projesi daha dahil olmadan duyduğum ve ilgiyle takip ettiğim bir projeydi. Çünkü benim yaşımdaki arkadaşlarım arasında çok üst düzeyde işler yaptığını imrenerek izlediğim arkadaşlarımın bu projeye dahil olduklarını gördüm. Ben de çalışmalarına devam ederken Pekinel’lerden bir teklif geldi; ben de büyük bir onur duyarak katıldım sınava. Ve projeye dahil oldum.”

“Lise yıllarında kurmuş olduğumuz gönüllü bir orkestrayla başlayan şeflik çalışmalarım benim için bir atölye çalışması niteliğindedir. Çünkü orkestranın performans öncesi arka plan işleriyle de kendimiz uğraşıyorduk. Dolayısıyla orkestranın dinamiklerini, şefliğin neler gerektirdiğini, orkestrayla nasıl bir

iletişim kurulması gerektiğini öğrenmiş oldum. Hatta şeflik çalıştığım hocalarım benimle bizzat provalara gelip bana müdahale ederlerdi. Çok sayıda konser yönetme şansım oldu.”

“Gelecekte yapmak istediğim çok şey var. Piyanoda, şeflikte, klavsende eğitimlerimi sürdürmeyi planlıyorum. Sonrasında uluslararası arenada performansımı gerçekleştirebilmek için bana olanak sağlayacak her türlü yarışmada yer almak istiyorum.”

Tolga Atalay Ün, 2009 yılında, 4. Uluslararası İstanbul Pera Piyano Yarışması’nın 14-16 yaş kategorisinde Mansiyon Ödülü kazandı. 2010 yılında, “Doğumunun 200. Yılında Chopin Ulusal Piyano Yarışması”nda Jüri Özel Ödülü’ne layık görüldü. 2015 yılında Londra Broadwood Horniman Klavsen Yarışması’nda İkincilik Ödülü’nü kazanan Ün, 2017 yılında 4. Ahmed Adnan Saygun Piyano Yarışması 18 yaş üstü A sınıfında birinciliği Özgür Deniz Akalın ile paylaştı.

Trio Arte

DSGM projesinin 3 genç sanatçısı, Veriko Tchumburidze, Yunus Tuncalı ve Dorukhan Doruk, solo kariyerlerinin yanında, Trio Arte adıyla oda müziği çalışmaları da yapıyor. Haziran 2016'da İtalya, Gioia del Colle şehrinde Pietro Argento Uluslararası Müzik Yarışması'nda oda müziği kategorisinde birincilik alan Trio, Haziran 2016'da İstanbul Müzik Festivali dahilinde dünyaca ünlü viyoliste Gérard Caussé ile sahne aldı ve Türkiye'nin en önemli bestecilerinden Özkan Manav'ın, Trio için özel olarak bestelediği eserin dünya prömiyerini gerçekleştirdi.

Veriko Tchumburidze

“Annem keman, babam obua öğretmeni. Müzik eğitime dört yaşındayken Mersin Üniversitesi Devlet Konservatuvarı’nda özel yetenek sınavına girerek başladım. Daha sonra Pekinel’lerin kurduğu bu projeye katılarak, Viyana Müzik ve Sahne Sanatları Üniversitesi’nde genç öğrenci statüsünde öğrenimime devam ettim. Şimdiyse Münih Müzik ve Tiyatro Yüksekokulu’nda öğrenimime devam ediyorum.”

“Dünya Sahnelerinde Genç Müzisyenler Projesi’nde, Pekinel’ler 45 yıllık deneyimlerini bizlerle paylaşıyorlar. Bu proje, bir sanatçı nasıl olur, yolunda nasıl ilerler, bunu öğretti bana. Proje dahilinde Türkiye’nin en iyi salonlarında konserler veriyoruz. Tüpraş’ın finansal desteğiyle yurtdışında en iyi okullarda, en iyi öğretmenlerle kendi müzik deneyimlerimizi, birikimlerimizi en iyi şekilde geliştirerek sanatçı olma yolunda hazırlığımızı sürdürüyoruz.”

“Bir sanatçı olarak çok çalışmamız ve emek harcamamız gerekiyor. Yurtdışına gidiyoruz, programımız çok yoğun oluyor. Sosyal hayatına vakit ayıramayan birçok müzisyen tanıyorum. Güzel yanları şu ki, bu emeğe ne kadar büyük bir değer verildiğini görüyorsunuz. Sahneye çıktığınızda insanlarla müzik dilinde iletişimin değerini görüyorsunuz. İç dünyanızı sözel olarak değil de müzikal açıdan insanlara aktarmak gerçekten inanılmaz bir duygu. Bunu yaşamak büyük bir ayrıcalık. Pekinel’lerin kurduğu bu sistemle, Türkiye’de sanata verilen önem daha çabuk yayılacaktır, bunu gerçekten büyük bir umutla bekliyorum.”

“Bir ara enstrüman derdim vardı. İyi bir keman bulamıyordum. Pekinel’lerin çok büyük yardımı oldu. İsviçre’yle bağlantı kurup, uzun denemeler sonucunda bir keman seçtim. Bu herkesin yaptığı bir yardım değil. Finansal destekler alan çok sanatçı gördüm fakat hem manevi hem finansal destek çok az yapılıyor. Manevi ve maddi destek dışında, Avrupa’da birçok konserler veriyoruz.”

2004 yılında Gülden Turalı Ulusal Keman Yarışması ve 2006’da Gürcistan Ulusal Yarışması’nda birincilik ödülleri kazanan Veriko Tchumburidze, Eylül 2012 yılında 7. Uluslararası Tchaikovsky Genç Müzisyenler Yarışması’nda birinciliği elde etti. 2013 yılında Andante müzik dergisinin “Yılın Çıkış Yapan Genç Müzisyeni” ödülünü kazandı. 2015 yılında, dünyanın en prestijli klasik müzik yarışmalarından birisi olan XV. Uluslararası Tchaikovsky Yarışması’na katılma hakkı kazanarak, Türkiye adına bir ilke imza attı. 2016’da 15. Henryk Wieniawski Uluslararası Keman Yarışması’nda birincilik ödülü aldı. Tchumburidze, “Deutsche Stiftung Musikleben” yarışmasında birinci olduğunda kendisine sağlanan 1756 yılı Giambattista Guadagnini yapımı bir keman ile çalışıyor.

Dorukhan Doruk

“9 yaşında da Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi’nde yarı zamanlı olarak konservatuvara başladım. 2 sene sonra bu işi meslek olarak sürdürme kararı aldım, böylelikle tam zamanlı eğitime geçtim. Üniversite eğitimim için Köln Müzik Üniversitesi’ne gittim. Bir sene değişim programıyla Oslo’da dünyaca ünlü çellist Truls Mørk ile çalışma fırsatı buldum.”

“Dünya Sahnelerinde Genç Müzisyenler Projesi’ne 2010 yılında dahil oldum. Aslında her şey bir çello arayışı içinde olmamla başladı. Pekinel kardeşlerin yaptıkları seçmelere katıldım ve kazanıp bu projeye dahil oldum.”

“Enstrümanım benim hayatım diyebilirim. Çello benim kişiliğimin bir parçası oldu artık. Bir sanatçı olarak insanlara ifade edemediğim çoğu şeyi çelloda ifade ediyorum. Hayatımda her zaman beni anlayan ve her daim kendimi insanlara ulaştıran bir araç olarak düşünüyorum onu.”

“Birçok insanın arzuladığı bir mesleği yapıyoruz. Ne şartlarda olursak olalım, bu işi tutkuyla yapabilmenin çok büyük bir ayrıcalık olduğunu düşünüyorum. Gerçekten büyük bir kitleye ulaşp, o insanlarla iletişim kurmak bambaşka bir duygu.

Enerjinizi yansıtıyorsunuz, gündelik hayatta insanlarla sohbet etmek gibi değil, bambaşka bir elektrik alıyorsunuz. Ve bu çok özel bir duygu gerçekten. Bir yandan zorlukları da var; ne kadar dışarıdan gözükme de oldukça stresli bir iş. Çünkü sahnede inanılmaz bir enerji harcamanız lazım. Her seferinde aynı tutkuyla, aynı enerjiyle, hiç yorulmadan... şartlarınız ne olursa olsun insanlar bunu bekliyor. Bu da bizim arzumuz ve görevimiz.”

Dorukhan Doruk, X. Witold Lutoslawski Uluslararası Viyolonsel Yarışması’nda ikincilik ve 2 özel ödül, Lions Avrupa Müzik Yarışması’nda birincilik, 8. Antonio Janigro Viyolonsel Yarışması’nda birincilik ve 5 ayrı özel ödül ile Liezen Viyolonsel Yarışması’nda birincilik ödülü kazandı. Ayrıca Mersin’de 1. Ulusal Viyolonsel Yarışması’nda birincilik ve “En iyi Türk Bestecisi Yorumu” ödülü, İtalya’da 17. Citta di Barletta Uluslararası Genç Müzisyenler Yarışması’nda ve 7. Uluslararası Alman ve Avusturya Müziği Yarışması’nda birincilik ödülleri aldı. 2011 yılında Donizetti Klasik Müzik Ödülleri’nde “Yılın Çıkış Yapan Genç Müzisyeni” ödülüne layık görüldü. Dorukhan Doruk, kendisine DSGM projesi ile sağlanan 19. yüzyıl Nicolas Lupot yapımı bir viyolonsel ile çalışıyor.

Yunus Tuncalı

“Muhtemelen hiçbirimiz müzikle başlamıyoruz hayata; ama müzikle yetişiyoruz. Hayatım boyunca tanıdığım bütün kültürlerle birlikte, aile eğitimim de beni müziğe itti. Bu bir keşif değildi, bir gelişim süreciydi. Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi’nde eğitim gördüm. Sonra Brüksel Kraliyet Konservatuvarı’nda okudum. Şu anda eğitimime Berlin Sanat Üniversitesi’nde devam ediyorum.”

“Dünya Sahnelerinde Genç Müzisyenler Projesi için Türkiye’nin çeşitli konservatuvarlarından sınavlarla seçildik. O zamandan bugüne artık bu proje bir sistem haline geldi. Bu sistemin bana kattığı en önemli şey, yurtdışında eğitim fırsatıydı. Bunun haricinde, yurtdışında bu işin deneyimini edinmiş, yıllarca çalışmış profesörlerden ve farklı insanlardan yeni perspektifler edinmemi sağladı. Yine bu proje sayesinde oldukça prestijli şehirlerde ve salonlarda konserler verdik. Bu konserlerde bir araya gelerek müzisyenlik deneyimimizi geliştirdik.

Bu proje aynı zamanda, uluslararası festivallerde, örneğin İstanbul Festivali'nde, Oslo'da trio olarak ECMA Oda Müziği Akademisi gibi ortamlarda bulunmamızı sağladı. Bunun haricinde, en önemlisi bizi hep bir araya getirip müzisyen olarak deneyimlerimizi birbirimizle paylaşmamıza ve birbirimizi geliştirmemize yarar sağladı.”

“Piyano oldukça enteresan bir enstrüman. Yanımızda götüremiyoruz, bize ait değil. Nerede bulursak çalmamız gerekiyor. Her seferinde adapte olmamız gerekiyor. Ama çok renkli ve çok sesli bir enstrüman aynı zamanda. İçinde tınıları aramak çok keyifli. Piyano benim için sadece bir araç. Amaç, müzik yorumlamak, müzik yapmak. Piyano seçilen enstrümanlardan sadece biri.”

“Muhtemelen hayatta elde ettiğim en büyük başarılardan biri, büyük müzisyenlerle bir araya gelip o insanların deneyimlerinden yararlanarak kendi kişiliğimi geliştirmem; bunun üzerinden nasıl daha iyi yorumcu olabileceğim, müzik dünyasına nasıl katkıda bulunabileceğim, ben ve benim gibi eğitim gören ve ileride eğitim görecek insanlara bunu nasıl aktarabileceğim konusunda elde ettiğim deneyim. Ama bu bir süreç. Hiçbir zaman bitmiyor. Ben bu sürecin başındayım ve zamanla yarışıyorum.”

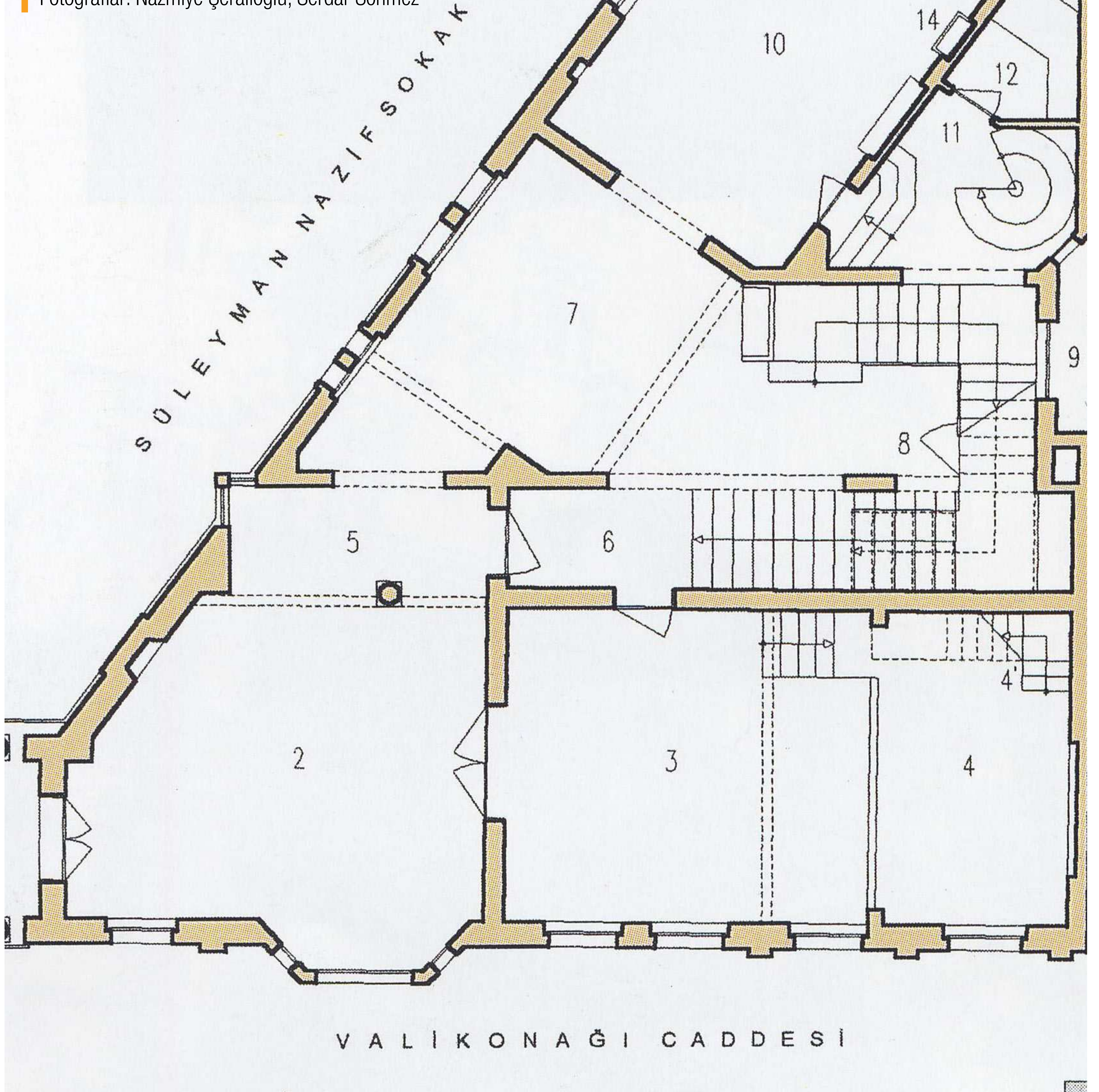

“Gelecekle ilgili ideallerimin en önemlisi, kendimi bir yorumcu olarak öncelikle kendime kanıtlayabilmem, ardından yorumumla ve deneyimlerimle insanları müziğe farklı açılardan, sevebilecekleri şekilde yaklaştırmak. Müzik, ancak çalarak açıklanabilecek bir şey. Konuşabilecek olsak yapamazdık, yapmazdık. En büyük hayalim, yorumculuğu özel bir noktada koruyabilmek, endüstrilerden ve beklentilerden sıyrılarak mümkün olduğunca öz yorumculuğa geri dönebilmek ve bunu gelecek nesillere aktararak bu geleneği devam ettirebilmek.” ■

AFİFE BATUR İLE VEDAD TEK'İN İZİNDE

Yazı: Nazmiye Şeralioğlu

Fotoğraflar: Nazmiye Şeralioğlu, Serdar Sönmez

İstanbul'un en görkemli yapılarının mimarı Vedad Tek, bize eserlerini ve onlarla biçimlenmiş bambaşka bir şehir silüetini bıraktı.

Günlük yaşamda kimi zaman çevremizde olup da farkında olmadığımız, kimi zaman ise farkına varıp da hayran kaldığımız mimari tasarımlar bize çok şey anlatır. Bir ülkenin tarihi, siyaseti, kültürü bu yapılarda saklıdır.

Mimar Afife Batur, 1.Ulusal Mimarlık akımının öncülerinden Mimar Vedad Tek üzerine uzun yıllara yayılan araştırmalar yaptı, eserlerini inceledi, onlar üzerine yazılar yazdı ve tüm bunları bir kitapta kayıt altına aldı.

Kimliğinin İzinde Bir Mimar

Mimar Vedad Bey, Osmanlı yüksek bürokrasisinin son kuşağından olan büyük bir ailede, 1873 yılında İstanbul'da doğar. Orta öğrenimini Mekteb-i Sultani, bugünkü adıyla Galatarasay Lisesi'nde tamamlayan Vedad Bey, eğitime daha sonra Fransa'da devam eder. Babasının şiddetle karşı çıkmasına rağmen, mimarlık eğitimi almayı kafasına koyar. 300 kişinin katıldığı Ecole des Beaux Arts (Paris Güzel Sanatlar Yüksekokulu) sınavında, kazanan 9 kişiden biri olur. 1898 yılında, Paris'ten yurda döndüğünde, Türk mimarisine yeni bir milli kimlik kazandırmak amacıyla çıkar yola. Vedad Tek, Sanayi Nefise Mektebi'nin ilk Türk hocaları arasına girer. Okulda, mimarlık tarihi dersleri verir. Türkiye'nin formel eğitim görmüş, bugünün meslek anlayışı içinde mimarlık tasarımı ve uygulaması yapmış ilk Türk mimarı olarak tanınır.

Vedad Tek'in en önemli eserlerinden biri halen hizmet vermeye devam eden Sirkeci'deki Büyük Postane.

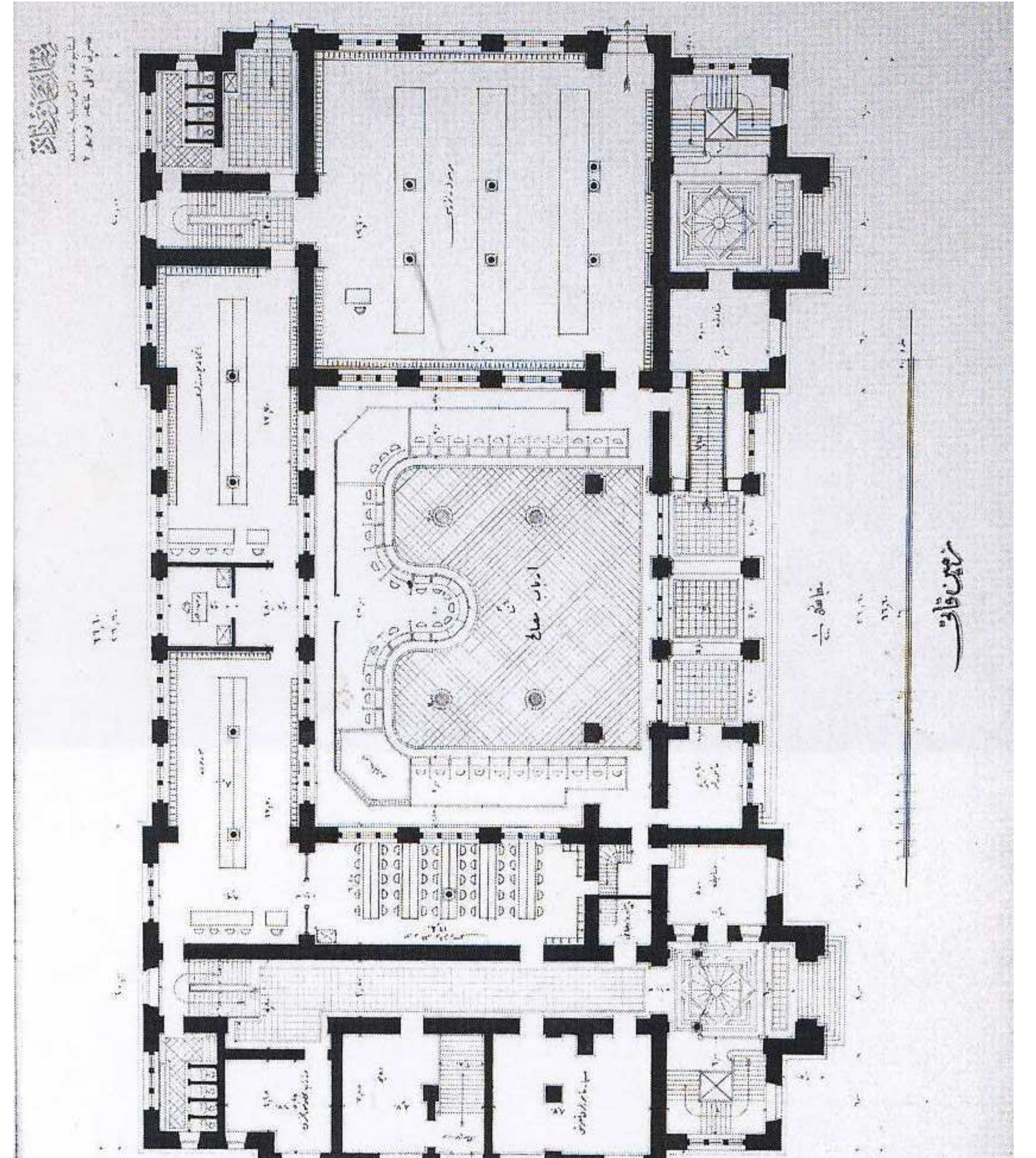

Posta ve Telgraf Nezareti Binası

Arşiv kayıtlarında, 19.yüzyılın sonunda savaştan kaçan mültecilerin sığınma alanı olarak geçen bu alan, daha sonra Posta ve Telgraf Nezareti'ne tahsis edilir. Haberleşme sisteminde yaygın bir kontrol arzulayan II.Abdülhamid'in isteği ve emriyle, yeni bir postane yapımı için girişim başlatılmış ve proje mimar Vedad'a verilmiştir. Posta Nezareti, Tanzimat'ın ilanının hemen ardından gerçekleştirilmeye çalışılan, yeniden yapılanmanın ilk kurumlarından biri olacaktır. Vedad Tek'in postane binasında kullandığı mimari dil, yaşamı boyunca süren bir ilginin başlangıcı ve yapılacak değerlendirmelerin kaynağı olur. Yapım süreci 5 yıl sürer. Postane Binası, inşa edildiği 1908 yılından itibaren, şehrin en güzel yapılarından biri olarak varlığını korumaya devam eder. Yapı, Osmanlı Geç Dönem mimarlığının en karakteristik örneklerinden biridir.

Haberleşmenin giderek kolaylaştığı günümüz iletişim çağında, kartpostal göndermek, mektup yazmak, çoğu insan için artık birer nostaljiden ibaret. Postane binaları, bugün çoğumuzun pek de fazla uğramadığı, siyah-beyaz fotoğraf karesindeki eski bir anı.

Posta ve Telgraf Nezareti Binası, açıldığı dönem gözönüne alındığında, o yıllarda imparatorluğun haberleşmeye verdiği önemin de bir göstergesi aynı zamanda. Ve tabii, Vedad Tek'in mimari dehasının en belirgin örneklerinden biri.

Deftter-i Hakani

Mimar Vedad, Paris'te aldığı klasik normlardaki eğitime, yapılarında yerli Osmanlı motiflerini de eklemiştir. Bunu yaparken, Oryantalist bir çabaya girmez. Yapıların her birinde, klasik bir ağırbaşlılık yaklaşımı esastır. Sultanahmet Meydanı'nda yer alan Tapu ve Kadastro Müdürlüğü, Osmanlı Dönemi'ndeki adıyla Deftter-i Hakani Binası, bu üslubun en açık örneklerinden.

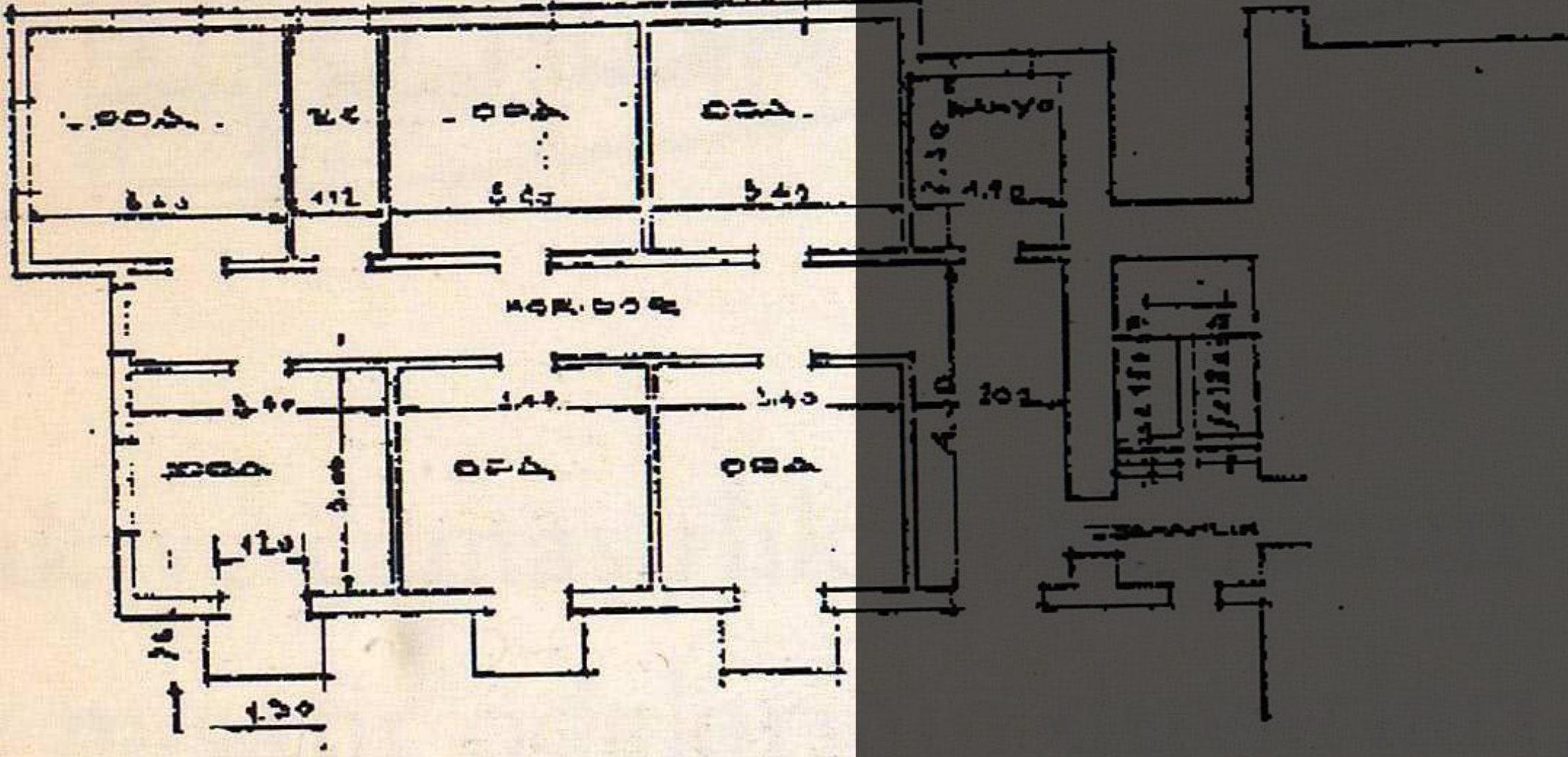
Deftter-i Hakani Açılış Töreni

Tayyare Şehitleri Abidesi

Bir şairi, bir ressamı, bir bestekârı, eğer eserini okumadınız, görmediniz, dinlemedinizse tanımamış olabilirsiniz. Fakat bir mimar için, bu endişe akla gelmez. Çünkü o, eserini hemen her an gözlerinizin önüne seren bahtiyar bir sanatkârdır. Eseri, günlük yaşamda gelip geçtiğiniz herhangi bir sokakta da, cadde üzerinde ve şehrin meydanında da karşınıza çıkabilir. Mimar Vedad Bey'in özgül anlamıyla "anıt" olan tasarımı, Tayyare Şehitleri Abidesi, işte bunlardan biri.

REİSİ CÜMHUR
GAZİ MUSTAFA KEMAL HAZ
ÇAN-KAYA KÖŞKLERİ
HALİHAZIR VAZİYETİ
MİKYASI 1:100

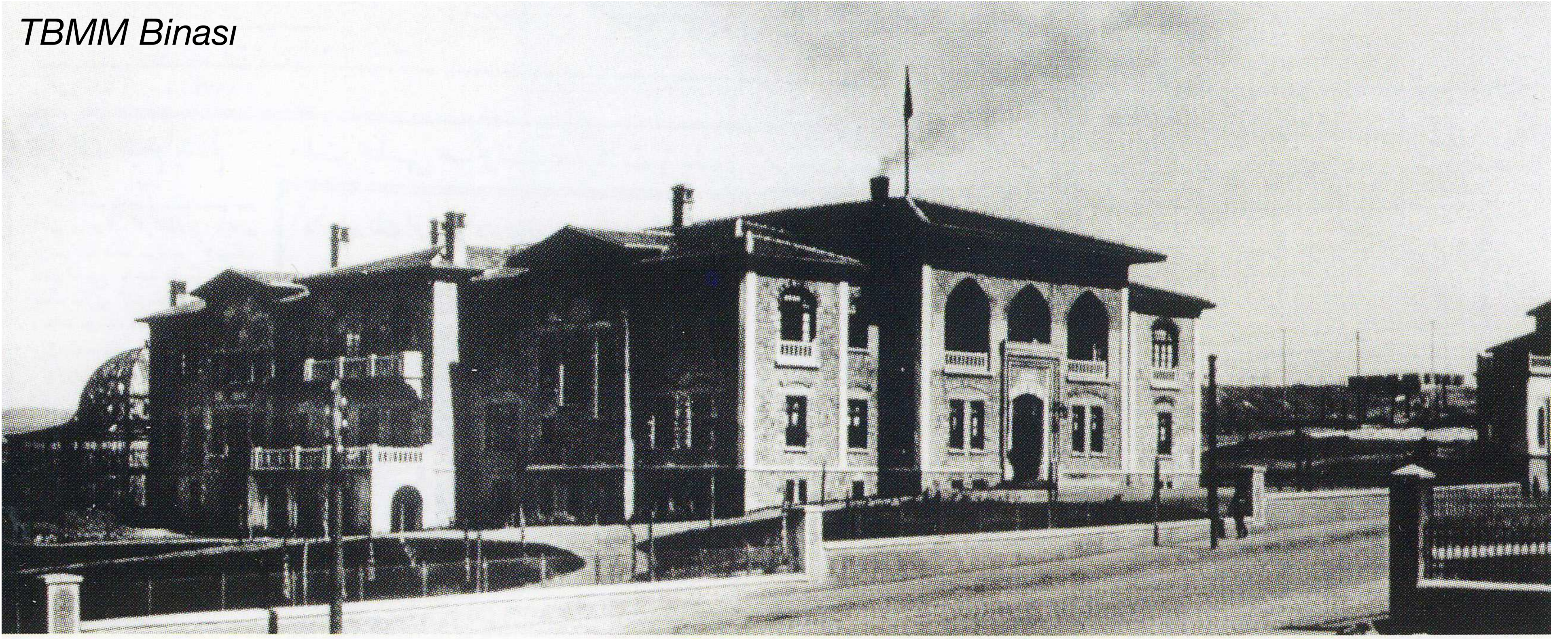
ÇATI KAT PLANI

Ankara Yılları...

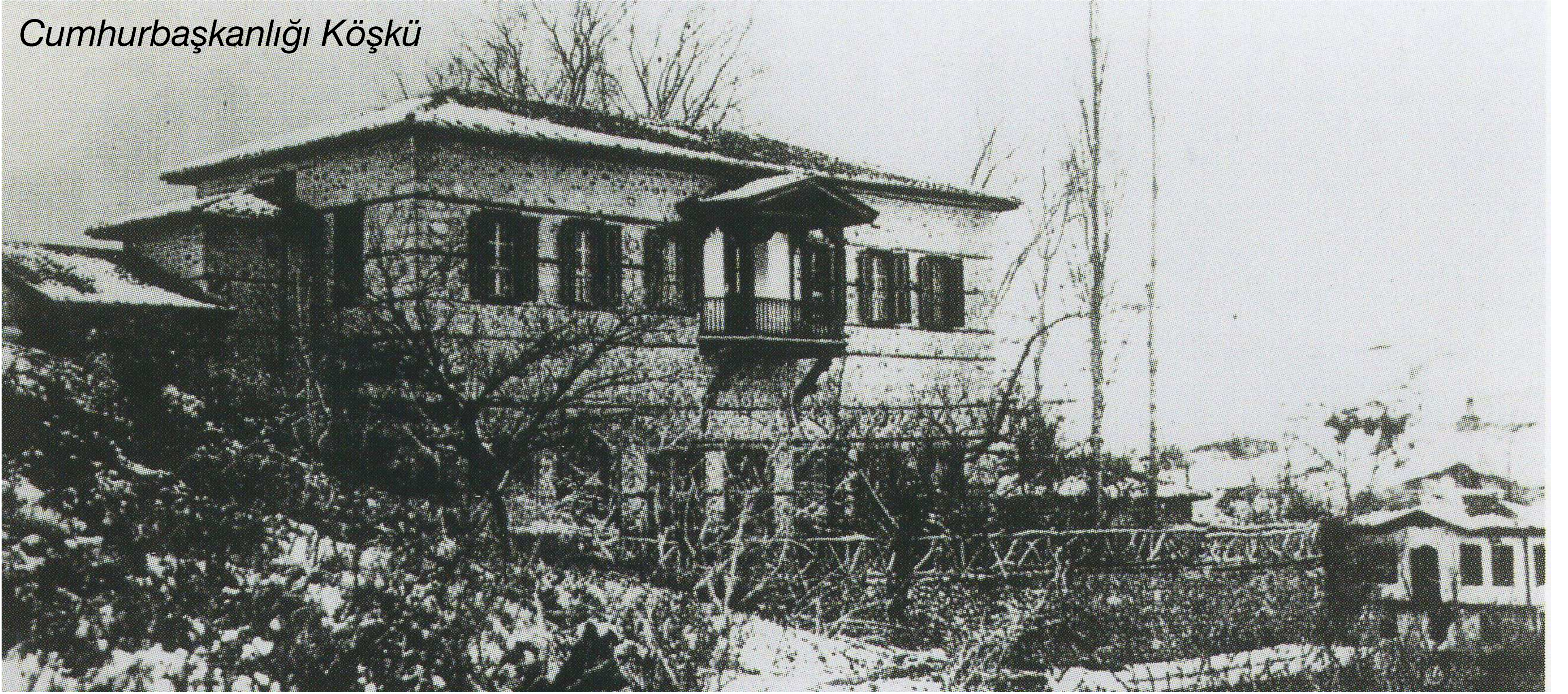
Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ankara'ya giden ilk mimarlardan olur Vedad Tek. 1924 ve 1960 yılları arasında TBMM'nin faaliyetlerini gerçekleştirdiği Meclis binası, 1923'de, Mimar Vedad tarafından, Cumhuriyet Halk Fırkası'nın toplantı yeri olarak tasarlanır ve inşa edilir. 1.Türkiye Büyük Millet Meclisi Binası, yetersiz olması ve ihtiyacı karşılayamaması nedeniyle bir takım değişiklikler geçirmiş ve daha sonra II.TBMM olarak 1924 yılında hizmete girmiştir. Bina, 1981 yılında ise, Cumhuriyet Müzesi olarak herkese açar kapılarını. Vedad Tek, Ankara'da bulunduğu süre içerisinde, Çankaya'daki Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nün tasarımını da gerçekleştirir. Ankara Palas Oteli, Onun, Ankara'da gerçekleştirdiği mimari çalışmalardan bir diğeri.

ZEMİN KATI PLANI

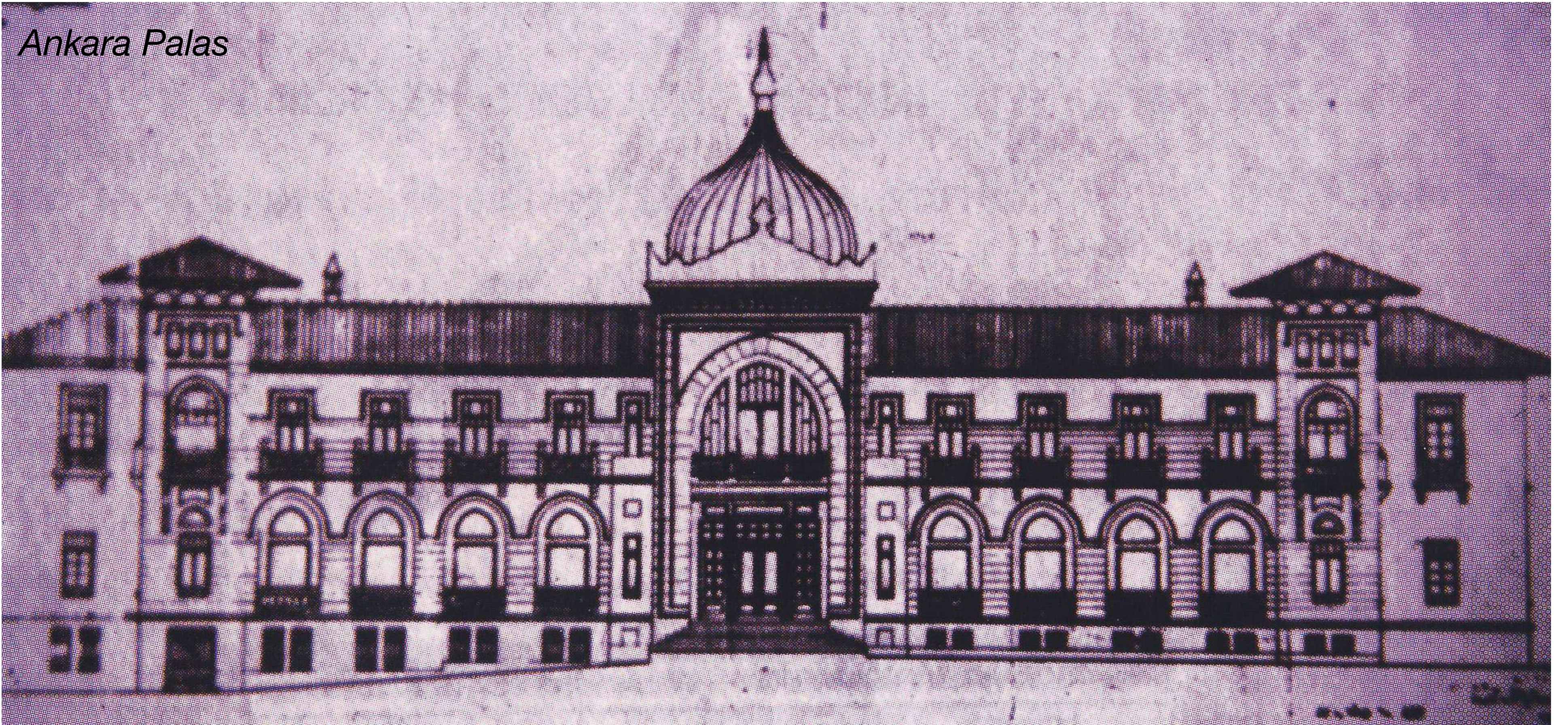
TBMM Binası

Cumhurbaşkanlığı Köşkü

Ankara Palas

Kastamonu Hükümet Konağı

Vedad Tek'in İstanbul dışında gerçekleştirdiği yapılardan biri de, Kastamonu Hükümet Konağı. Erken dönem çalışmalarından biri olan Hükümet Konağı, 1 Eylül 1901 günü yapılan açılış töreniyle girer hizmete. Konağın, dikdörtgen planlı boylu boyunca uzanan koridoru ve onun iki yanına dizilmiş odalar düzeninden oluşan yalın bir şeması var.

e de l'horloge à Ismidt.

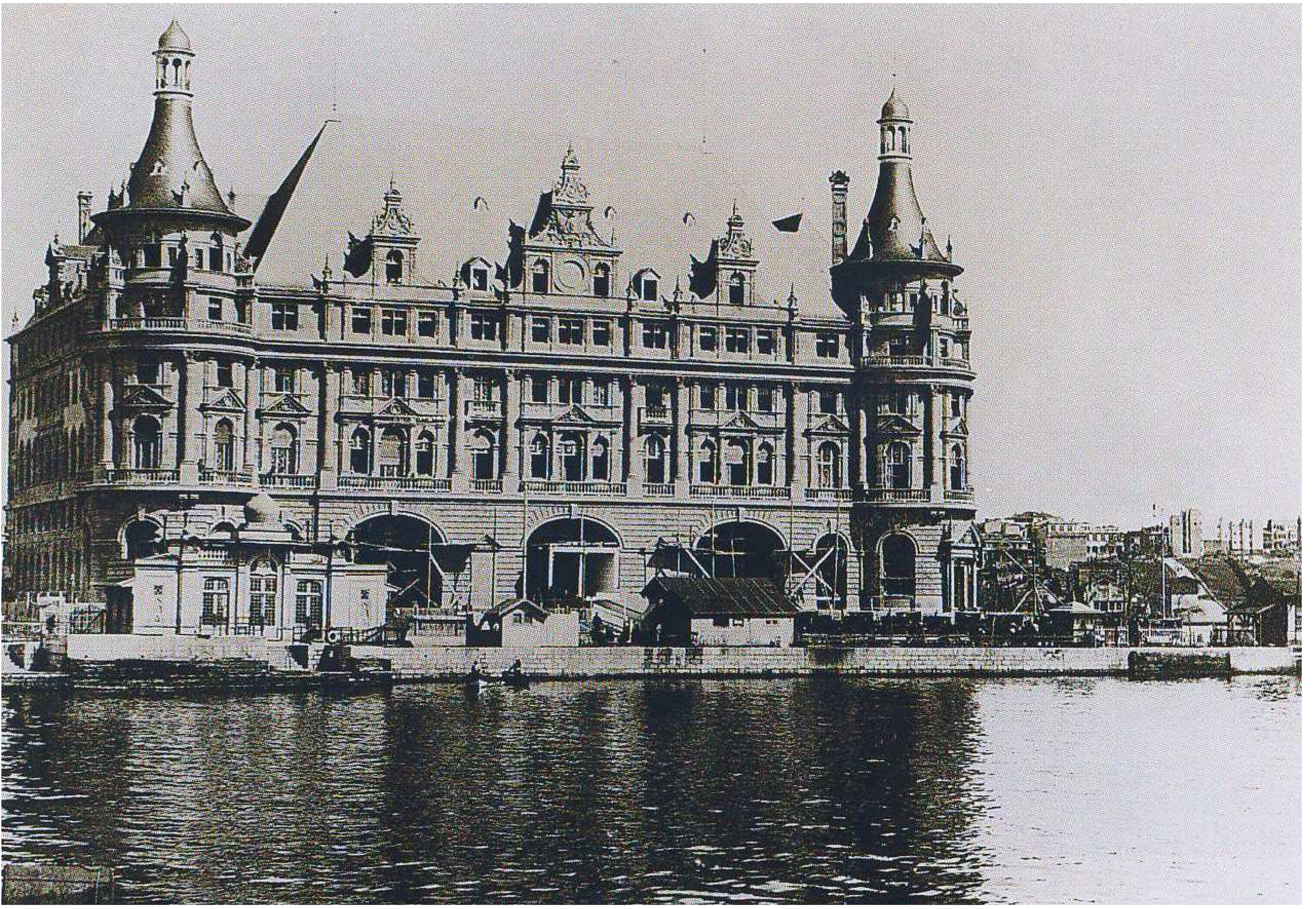
İzmit Saat Kulesi

Osmanlı kentlerinin modernleşme göstergelerinin en başta geleni, kent meydanlarının anıtı olarak inşa edilen saat kuleleridir. Vedad Tek imzalı İzmit Saat Kulesi, II.Abdülhamit'in tahta çıkmasının 25. yıldönümü için yapılan çok sayıdaki proje ve uygulamadan biri.

Şehre Dönüş...

Vedad Tek İstanbul'a döndüğünde, bu kez farklı yollar arayacaktır. Modern Türk mimarisinin izinde, kendisini yenilemeye açık durur. Zarif süslemelerin öne çıktığı, dönemin mimarisinde etkili olan Art Deco akımını benimser.

Güneş Apartmanı

Nişantaşı ve Teşvikiye'nin, sultan konaklarının yerini apartmanlara bırakmaya başladığı yıllarda, yeni olanın en çok da apartmanlarda arandığı ve denendiği görülür. Serbest mimarlık dünyasının özerk yapısında, Vedad Bey kendi kişisel ve yeni yolunu bu tasarımlarda biçimlendirmeye girişir. 1930'ların başlarına tarihlenen Teşvikiye Caddesi'ndeki Güneş Apartmanı, onun en önemli yapıları arasında.

Pertev Apartmanı

Taksim Meydanı'nda, Cumhuriyet ve Lamartin Caddelerinin kesiştiği köşede yer alan Pertev Apartmanı, üçgen biçimiyle, Taksim'in orta yerine açılan bir dünya gibi.

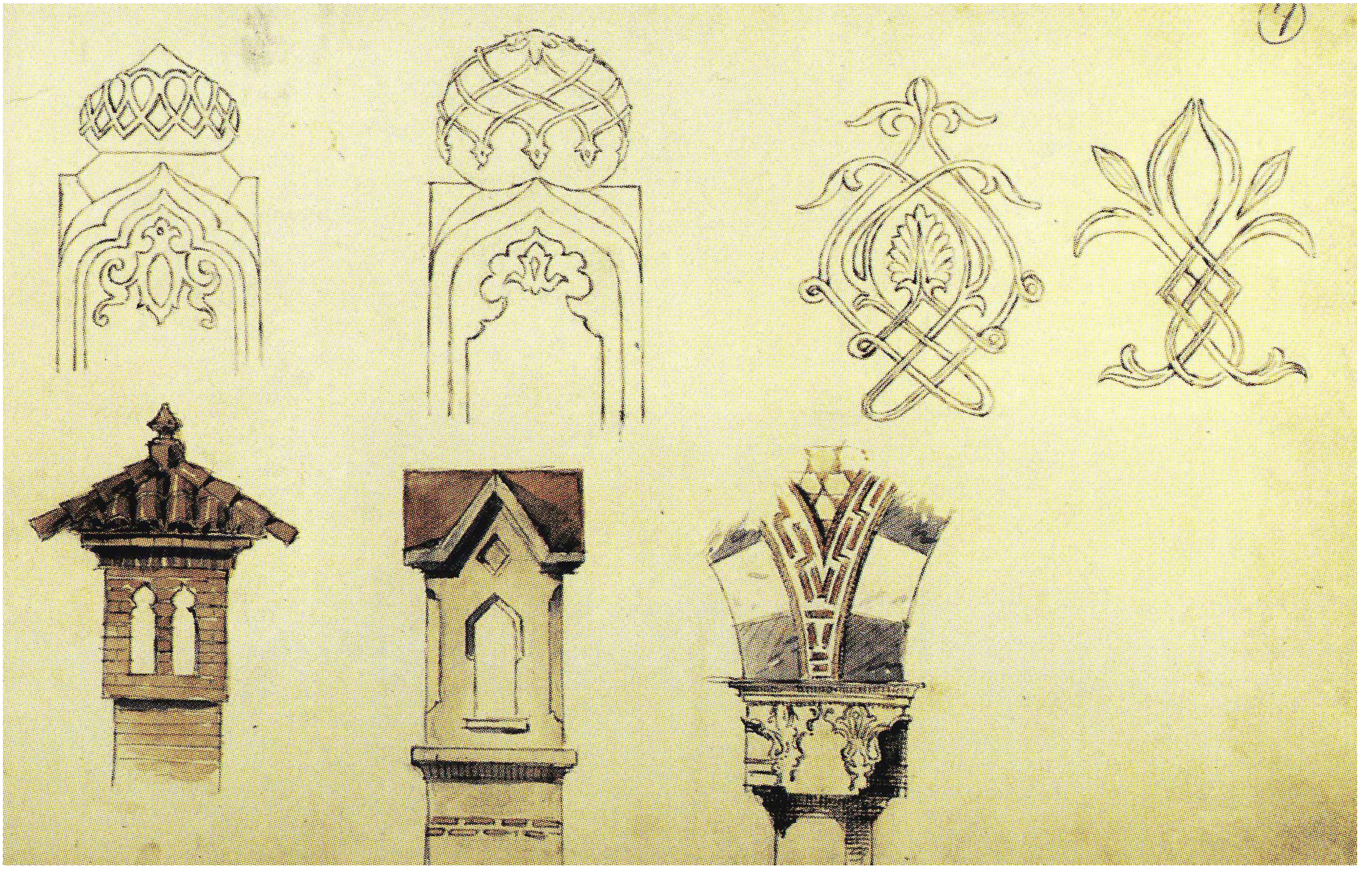
Haydarpaşa İskelesi

Günün her anı, gelip geçen vapurlara selam eden, şehrin en belirgin yapılarından Haydarpaşa İskelesi de, Vedad Tek imzasını taşıyor.

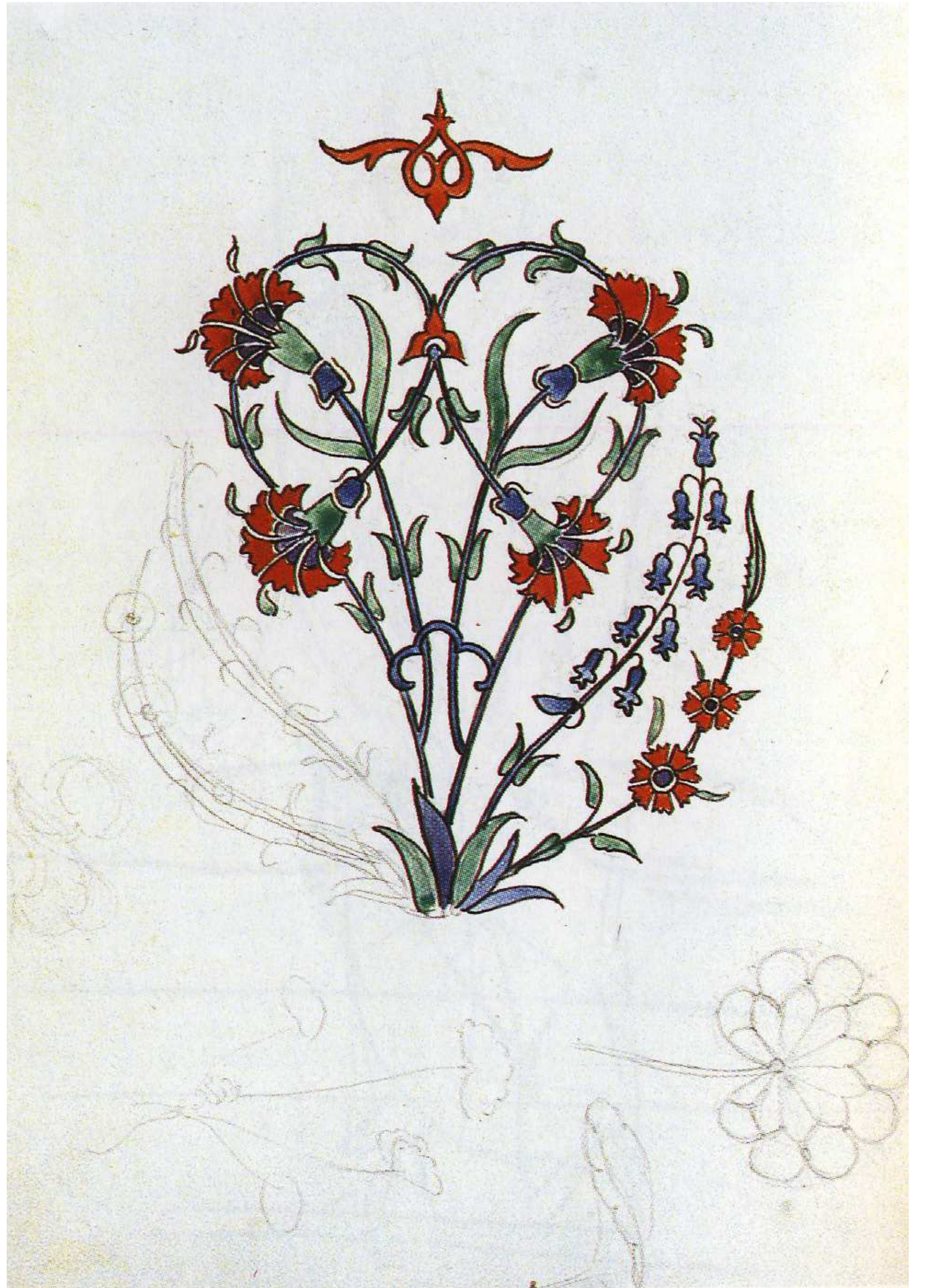

Vedad Tek, kendi için tasarladığı evinde de, gösterdiği özenli çalışmayla dikkat çekiyor.

Bir Desen Ustası...

Çizim geleneği olmayan Osmanlı mimarlık tarihinde, ilk kez desen çalışmasına değer veren bir mimar olarak çıkar karşımıza mimar Vedad. Eskiz defterleri doldurur. Yazıhanesinin başında otururken, bir kağıt üzerine gelişigüzel birkaç çizgi ile bir sütun başlığı, bir motif ve bazen bir karikatür yaptığı görülür. Tasarımlarında karşılaştığımız zengin ayrıntılar, desen çalışmalarıyla ulaşılmış bir yetkinliğin ürünü. ■

SEYAHATİN FON MÜZİĞİ

Yazı: Zekeriya Şen
Fotoğraflar: Arşiv

“Müzik ahlaki bir kanundur.
Evrene ruh, zihinlere kanat, hayal gücüne
uçma becerisi, hayata ve her şeye çekicilik
ve neşe verir.”
Plato

Bir yere gittiğimde, bana o coğrafyayı en iyi deneyimleme imkânı veren unsurlardan biri, hiç şüphesiz müziktir. Müzik, aslında her yerdedir. Her kültürün bir müziği vardır. Toplumun her katmanında müzik belli niteliklerle karşımıza çıkar. Radyoda çalınan popüler müzik, lokantalardaki, mağazalardaki arka plan müziği, sokak müzisyenleri, gece kulüpleri ve elbette yerel müzikler. Özel bir çaba göstermenize gerek yok; müzik bir yolunu bulup her seyahatte karşınıza çıkar. Seyahat sessiz olamaz ve ona eşlik eden her ses, her müzik, bir coğrafya hakkında aydınlanmanız için önemli bir rehberdir.

Ünlü müzisyen Stevie Wonder’a kör olmasına rağmen neden sinemaya gittiğini sormuşlar. O da filmi sesiyle ve müziğiyle izleyebildiğini söylemiş: “Aslında gördüğünüzü zannettiğiniz şeyin algısı, o an dinlediğiniz müzikle doğru orantılı.”

Yaklaşık on bir yıldır yerel müzik ezgilerini paylaştığım 94,9 Açık Radyo’daki Dünyayı Dinliyorum programımda sadece ritmlere değil, tanımadığım kültürlerle de bir girizgâh yapıyorum. Yerel müziklerin ardında yatan seyahat, keşif, kültür ve etnografya gibi pek çok unsura değiniyorum. Öyle ya da böyle, bu müziklerden bir şeyler aklınızda kalıyor, fiilen bu uzak güzergâhlara gidince de bir bütünleşme gerçekleşiyor. Tıpkı yerini bulan eksik bir yapboz parçası gibi.

Yerel Müziğin Gücü

Afrika’da bir safari kampında yemek servisi yapan bir personelin işi gücü bırakıp müzik yapan ve dans eden arkadaşlarına katıldığına şahit oldum. Bunu isteyerek ve tutkuyla yapıyordu. Maksat bizlere kültürünün zenginliğini göstermekti. Amfisiz veya enstrümanlı, konuklarını kendi bildikleri ritimler ve şarkılarla ağırlıyor, bu yabancı diyarda sıcak bir merhaba diyorlardı. Afrika’dan başka hiçbir yerde duyamayacağınız bu polifoni ritimleri ne zaman duysam, hep o ana giderim. Benzer duygu, Hindistan için de geçerli. O tutkulu gözlerin ve dans eden vücutların kültürleri ile bütünleşmesine şahit olmak eşsiz bir tecrübe. Bu da ancak seyahat kültürü ve bilinciyle ortaya çıkan bir özellik.

Bazı güzergahların müziği, kültüründen hatta sunduğu tarihsel özelliklerinden bile daha kalıcı olabilir. Örneğin bir Batı Afrika ülkesinin kültürel nitelikleri, müziğinin gerisinde kalır. O ülkelere inanılmaz bir müzik birikimi ve merakı ile dönersiniz. Ritimler aklınıza kazınır ve ruhunuzla bütünleşir. Bu nedenle bazı ülkeler kültürlerini müzikleri üzerinden tanıtır. Arjantin’in tangosu, Brezilya’nın sambası ve bossa nova’sı, Küba’nın rumbası, Senegal’in Mblax’ı veya Mali’nin Sahra Blues’u. Bu ülkeler sadece müzikleri için bile ziyaret edilebilir. Nitekim son dönemlerde bu temalar üzerine grup gezileri düzenlenmeye başlandı bile.

Orta Doğu’da Arap müziğinin el davulları, üflemeli enstrümanlar ve göbek danslarını harmanlaması her gezgini ister istemez etkiler. Benzer durum ülkemiz için de geçerli. Türk gecelerinin peynir ekmek gibi sattığı dönemleri düşünün. “Turistik” tanımını sonuna kadar yansıtırsalar da, farklı kültürlerden gelen gezginler bulundukları coğrafyanın etnografik, ritmsel açımlarına şahit olmak için bu gecelere katılırlar. Ben de gittiğim ülkelerde bunu yaptım; amacım en azından bir fikir sahibi olmak, bölgenin tınısal zenginliğine kendimi duyarlı kılmaktı. Çin’den Japonya’ya, Avustralya’dan Fransız Polonezyası’na kadar örnekleri çoğaltmak mümkün. Zira müzik var; dünyanın müzik olmayan bir köşesi yok.

Marka Şehir: Viyana

Müzik konusunda markalaşmış şehirler de var. İlk akla gelen, hiç şüphesiz Viyana. Zengin müzik kültürü ve tarihi ile Viyana, klasik batı müziğinin merkezi. Mozart, Haydn, Beethoven, Schubert, Mahler, Brahms ve Bruckner gibi pek çok bestecinin adresi olan Viyana için dünyanın müzik başkenti denebilir. Bunun en bariz nedeni, 1765-1790 yılları arasında hüküm süren ve “Müzik Kralı” olarak bilinen II. Joseph’in, Viyana’yı müzik konusunda çok beslemiş ve desteklemiş olması. Kendisi de bir müzisyen olan imparatorun bir topluluğu da vardı. Ondakı aşağı kalmak istemeyen soylular da kendilerine birer topluluk kurdular. Böylece bir anda Viyana’nın her köşesinde müzik çalınır oldu. Viyana’nın bu dayanılmaz cazibesi, Mozart’ı Salzburg’dan, Beethoven’i da

Bonn’dan ayağına getirmesinde etkili oldu.

O klasik dönemin izleri Viyana’da hâlâ kendini hissettiriyor. Nesilden nesile geçen bu gelenek şehre ayrı bir nitelik katıyor ve elbette onu ziyaret edenleri fazlasıyla mutlu ediyor. Bundan dolayıdır ki Viyana Filarmoni Orkestrası şu an dünyanın en prestijli ve pahalı ekiplerinden biri. Müzik şehirde o kadar etkin ki metrolarda bile tren kapıları bir melodiyle kapanıyor.

Caz denince akla ilk gelen, hatta cazla özdeşleşen şehirse, Amerika’daki New Orleans kenti. Afrika’nın pek çok farklı bölgesinden gelen kölelerin toplandığı New Orleans, çapraz harmanlama sayesinde dünyaya cazı hediye etmiş. Caz buradan bir anda Şikago’ya, oradan da New York’a ve dünyanın geri kalanına yayılmış.

Yeni Bir Turizm Anlayışı

Bahsettiğimiz şehirlerin müzik yaşamları hâlâ canlı ve gezginlerin onları ziyaret etme nedenlerinin başında yer alıyor. Son dönemlerde müzik şehirlerine veya özel müzik etkinliklerine grup gezileri düzenlenmeye başlandı. İşte bu, seyahatle müziği evlendiren yeni bir turizm açılımı. Pek çok yerel müzik festivalinden, folk, rock, caz festivallerine kadar yayılan geniş bir yelpazeden bahsediyoruz.

Sonuç olarak, müzik kültürün şah damarlarından biri. Onsuz, coğrafyayı tam olarak algılamak mümkün değil. Gezilen güzergâhın müziği önceden araştırılıp en azından tınlarına kulak misafiri olunmaz ise, o seyahat yavan ve eksiktir. Yerel melodiler, Seyahat isimli eşsiz filmin müziğidir... ■

SADECE BELGESEL

beIN iz

Digiturk
beIN MEDIA GROUP

DIGITURK, 18. 182.
VE 318. KANAL

Sarkiteri
PRODUKSİYON